

Årsredovisning 2003

Riksbanken är Sveriges centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbankens verksamhetsmål är att upprätthålla ett fast penningvärde och att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Riksbankens främsta verktyg för att påverka inflationen är reporäntan.

Riksbanken har drygt 400 anställda och styrs av en direktion med en riksbankschef, Lars Heikensten, och fem vice riksbankschefer. Direktionens ledamöter utses av riksbanksfullmäktige för mandatperioder om sex år.

Årsredovisning 2003

Beställning av denna publikation kan göras från
Sveriges riksbank, Förrådet, 103 37 Stockholm,
fax 08-21 05 31. E-post: forradet@riksbank.se
eller webbplats: www.riksbanken.se

Produktion: Sveriges riksbank
Grafisk form: logdesign
Fotograf: Dan Coleman
Övriga fotografer: Jalle fotograf sid 6, Suvad Mrkonjic
sid 9, Martin Joppen/ECB sid 26, Reijo Ruster sid 31
Tryck: Jernström Offset

ISBN 91-89612-10-8

Stockholm 2004

Innehåll

INLEDNING

Året i korthet	6
Året i siffror	7
Riksbankschefens kommentar	8

RIKSBANKENS UPPGIFTER OCH ROLL

10

VERKSAMHETEN 2003

Penningpolitik	13
Finansiell stabilitet	19
Internationell samverkan	26
Forskning	28
Riksbankens bolag	30

KONTROLL OCH INSYN

32

RIKSBANKENS ARBETSFORMER

Den penningpolitiska processen	34
Analysen av finansiell stabilitet	37
Kontanthanteringen	40

LEDNING OCH ORGANISATION

Organisation	42
Medarbetare	44
Direktion	46
Riksbanksfullmäktige	48

RIKSBANKENS PRIS

I EKONOMISK VETENSKAP

50

BOKSLUT

Förvaltningsberättelse	52
Redovisningsprinciper	56
Balansräkning	58
Resultaträkning	59
Noter	60
Femårsöversikt	65
Riksbankens bolag	66
Disposition av Riksbankens vinst	68
Revisionsberättelse	69
Ordlista	70
Publikationer	71
Remissyttranden	72

Över: *Mithra Ericson*,
avdelningen för mark-
nadsoperationer. Under:
Elizabeth Nilsson och *Ella*
Nyman-Siegel, informa-
tionsavdelningen.

Charlotta Hyléen och
Jesper Johansson, avdel-
ningen för penningpolitik.

Över: *Gabriela Guibourg*
och *Dimitrios Ioannidis*,
avdelningen för finansiell
stabilitet. Under: *Lennart*
Sundqvist, administrativa
avdelningen

■ Året i korthet

- Inflationen, mätt som förändring av konsumentprisindex, uppgick till i genomsnitt 2,0 procent. Den ekonomiska tillväxten i Sverige uppgick enligt Riksbankens senaste bedömning till 1,5 procent.
- Stabiliteten i det finansiella systemet var fortsatt god.
- Riksbanken sänkte den 17 mars reporäntan med 0,25 procentenheter till 3,5 procent med verkan från 19 mars. Den 4 juni sänktes reporäntan till 3,0 procent med verkan från 11 juni. Den 3 juli sänktes reporäntan till 2,75 procent med verkan från den 9 juli. Reporäntan var 2,75 procent vid årets utgång.
- Lars Heikensten tillträdde den 1 januari som ny riksbankschef, Eva Srejber som ny förste vice riksbankschef och Irma Rosenberg som ny vice riksbankschef.
- Penningpolitiken stod i fokus genom folkomröstningen om euron den 14 september. Utfallet innebär att Riksbanken fortsätter att bedriva penningpolitik enligt samma principer som tidigare.
- Riksbanken publicerade under året fyra inflationsrapporter och två rapporter om den finansiella stabiliteten. Direktionsledamöterna höll ett hundratal offentliga anföranden.
- En avsiktsförklaring tecknades med Securitas om att överlåta huvuddelen av Riksbankens kommersiella verksamhet inom kontanthandlingen i Pengar i Sverige AB till Securitas Värde AB.
- En uppgörelse träffades med Crane & Co Inc. om slutlig överlåtelse av pappersbruket och sedeltryckeriet inom tidigare Tumba Bruk, numera Crane AB. Riksbanken beslutade att finansiera ett bruksmuseum i Tumba.
- Produktion och utveckling av finansmarknadsstatistiken och delar av betalningsbalansstatistiken överfördes till Statistiska centralbyrån, SCB.
- Riksbankens resultat blev -9,3 miljarder kronor. Förstärkningen av kronan påverkade resultatet med -12,5 miljarder kronor.

Över: Karin Bjers och Eva Stenström, informationsavdelningen.
Vänster: Gymnasielärare på seminarium hos Riksbanken.

■ Året i siffror

ÅRET I SIFFROR

Nyckeltal	2003	2002	2001
<i>Vid årets utgång</i>			
Årets resultat (mdkr)	-9,3	-0,1	19,3
Guld- och valutareserv (mdkr)	161	169	165
Medelantal anställda	439	437	427
Reporänta (procent)	2,75	3,75	3,75
Kort ränta (tre månader SSVX, procent)	2,65	3,57	3,70
Lång ränta (tio år statsobligationer, procent)	4,78	4,71	5,35
<i>I genomsnitt</i>			
BNP (procentuell förändring)	1,5*	1,9	0,9
Arbetslöshet (procent)	4,8*	4,0	4,0
Inflation, mätt med KPI (procentuell förändring)	2,0	2,4	2,6
Inflation, mätt med UND1X (procentuell förändring)	2,3	2,5	2,8

*Prognos enligt Riksbankens Inflationsrapport 2003:4.

Vice riksbankschef
Kristina Persson (mitten) i
samtal med delar ur den
diplomatiska kåren på
besök hos Riksbanken.

Lars Heikensten tillträdde
den 1 januari 2003 som
ny riksbankschef.

■ Riksbankschefens kommentar

Året 2003 präglades för Riksbankens del av folkomröstningen om euron den 14 september. Utfallet i folkomröstningen betyder att Riksbanken fortsätter bedriva penningpolitik och arbeta för finansiell stabilitet enligt samma grundprinciper som hittills. Inom alla delar av Riksbankens verksamhet pågår nu ett intensivt utvecklingsarbete.

I det svenska samhället fördes en intensiv diskussion om penningpolitiken och Riksbankens roll inför folkomröstningen. Riksbanken bidrog med information, men var inte aktiv i kampanjverksamhet. Oberoende av utfallet i omröstningen skulle Riksbanken kunna stå stark i framtiden. Samtidigt var många av bankens medarbetare djupt engagerade i förberedelsearbete för ett eventuellt inträde i valutaunionen. Det handlade exempelvis om att förbereda ett eventuellt mynt- och sedelbyte, om ändringar i betalningssystemet och om att Sverige skulle vara berett att gå med i det Europeiska växelkurssamarbetet ERM2 om regeringen så beslutade. När utfallet av omröstningen var klart fick resultatet av förberedelserna läggas i "malpåse" i väntan på ett eventuellt framtida nytt beslut i eurofrågan. Nu fortsätter Riksbanken arbetet enligt de principer som väglett oss under senare år med att skärpa den ekonomiska analysen, ytterligare effektivisera verksamheten och ta nya tag för att öka öppenheten.

EKONOMIN PÅ VÄG VÄNDA UPP

Det är nu ungefär tio år sedan Riksbanken började bedriva penningpolitik med ett inflationsmål. För Sverige har det varit ett decennium med god ekonomisk tillväxt. Inflationen har också varit väl i linje med Riksbankens mål; sedan 1993 har inflationen mätt med konsumentprisindex ökat med 1,9 procent medan den med det underliggande måttet UNDI_X stigit med 2,1 procent.

Efter två dramatiska år – med kraftiga börsfall och vikande konjunktur – fanns förhoppningar om en återhämtning under 2003. Men uppgången bromsades bland annat till följd av kriget i Irak. Det bidrog till att Riksbanken under våren och sommaren sänkte reporäntan i tre steg med totalt 1 procentenhet. Under sensommaren och hösten ändrades bilden. Allt mer information tydde på att tillväxten i omvärlden tilltog. Det mesta talade därmed för att också den svenska ekonomin var på väg upp ur de senaste årens konjunktursvacka. Samtidigt föll den svenska inflationen, främst till

följd av att elpriserna åter gick ner. Under senhösten syntes också tecken på ett svagare inhemskt pristryck, som hängde samman bland annat med en svag arbetsmarknad och en förbättrad produktivitet. Inflationen under året var i linje med Riksbankens mål; den genomsnittliga prisökningstakten var 2,0 procent enligt KPI och 2,3 procent enligt UNDI_X. Tillväxten bedöms ha varit ca 1,5 procent.

Den försiktiga konjunkturuppgången har medfört en förbättrad motståndskraft i banksystemet. Trots fortsatt hög utlåning till hushållen fanns det under hösten inte skäl att hysa någon oro för kraftigt ökade kreditförluster. Den finansiella stabiliteten bedömdes vara god.

FOKUSERING PÅ HUVUDUPPGIFTERNA

Riksbankens strävan har sedan mitten av 1990-talet varit att koncentrera verksamheten till huvuduppgifterna. Därför har Riksbankens arbete inom bland annat kontantdistribution och tillverkning av sedlar och mynt till stor del överlåtits till andra. I slutet av 2003 togs ett par avgörande steg för att fullfölja detta arbete. En avsiktsförklaring tecknades med Securitas Värde AB om att till dem överlåta merparten av verksamheten i Riksbankens bolag Pengar i Sverige AB. Vidare fullföljdes försäljningen av Tumba Bruk till Crane & Co Inc. När dessa åtgärder är genomförda fullt ut har antalet anställda i Riksbanken med bolag halverats jämfört med situationen i början av 2003. Myntverket i Eskilstuna är sedan tidigare sålt till finska statens myntverk. I samband med att Riksbanken nu lämnar Tumba pågår arbetet med att bygga upp ett bruksmuseum, där den svenska sedel- och mynthistorien ska visas upp i Myntkabinettets regi.

Förändringen av kontantdistributionen har varit en omfattande process, som tagit längre tid och kostat mer än vad Riksbanken från början räknade med. Riksbankens ambition har varit att finna lösningar som är bra både för samhälls-ekonomin och för effektiviteten i det egna arbetet.

Vi har också strävat efter att ge verksamheterna goda utvecklingsmöjligheter med nya professionella ägare. I fallet Tumba Bruk har detta varit lyckosamt – nya Crane AB ser ut att ha goda möjligheter att utvecklas till en konkurrenskraftig exportindustri. Om uppgörelsen med Securitas fullföljs enligt avsiktsförklaringen blir även den kommersiella delen av kontantdistributionen del av en större, mer professionell ägarstruktur. Därmed återstår att finna formerna för den riksbanksnära delen av kontanthantering och att tillsammans med privata aktörer fortsätta arbetet med att utveckla en effektiv övergripande struktur.

KOSTNADSKONTROLL OCH VIDAREUTVECKLING

Riksbankens kostnader har ökat förhållandevis kraftigt under de senaste åren. Bakgrunden är främst större investeringar i IT-system, teletekniska anläggningar och lokaler. Många av dessa projekt har nu avslutats. Nu ska eftersträfvade effektivitetsförbättringar hämtas hem. Redan under 2003 genomfördes en del neddragningar i löpande budget. Arbetet med att förbättra kostnadskontrollen fortsätter och ska ta sig uttryck i till exempel tydligare ansvarsförhållanden vid upphandling av IT-system och i en reduktion av antalet anställda. Det är min målsättning att Riksbanken ska fortsätta vara en i internationell jämförelse kostnads-effektiv centralbank.

Inom snart sagt alla delar av Riksbanken pågår spännande förändringar. Några exempel: En ny vision har tagits fram för IT-verksamheten och den får nu också en ny organisation. Inom det penningpolitiska arbetet har verksamheten organiserats om samtidigt som nya prognosmetoder diskuteras. Arbetet med finansiell stabilitet har utvecklats snabbt under senare år i takt med den ökade internationaliseringen. Under 2004 avslutas en extern utvärdering där Riksbanken tagit hjälp av ledande internationella experter för att bedöma stabilitetsarbetet. En ledstjärna för Riksbankens arbete under ett antal år har varit öppenhet. Även inom detta område tar vi för närvarande nya initiativ. Vi får till exempel snart en ny webbplats, tar fram en undervisningsfilm om penningpolitik för gymnasiet och planerar utbildningsseminarier för journalister.

Riksbankschef Lars Heikensten

Det är ett stort privilegium att få vara chef för Riksbanken med de spännande och viktiga uppgifter vi har anförtratts och med alla nyfikna, engagerade och kompetenta medarbetare som finns i organisationen. Jag vill avsluta med ett tack till alla medarbetare för fina insatser under året. Låt mig också tacka mina kollegor i direktionen och riksbanksfullmäktige för ett trevligt och gott samarbete.

Stockholm i februari 2004

Lars Heikensten

■ Riksbankens uppgifter och roll

Riksbanken är Sveriges centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbankens verksamhetsmål är enligt riksbankslagen att upprätthålla ett fast penningvärde och att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Riksbanken ska också svara för landets försörjning av sedlar och mynt.

PRISSTABILITET

Riksbankens tolkning av målet om ett fast penningvärde är att inflationen ska vara låg och stabil. Med en sådan inriktning på politiken ges goda förutsättningar för en gynnsam och uthållig ekonomisk tillväxt. Under 1970- och 1980-talen steg inflationen kraftigt i många länder och försämrade förutsättningarna för tillväxt och samsättning. De flesta centralbanker världen över fokuserar därför liksom Riksbanken på att hålla inflationen så låg och stabil att företag och hushåll inte behöver ta hänsyn till den i sina ekonomiska förhållanden.

Riksbanken har definierat prisstabilitetsmålet som en ökning av konsumentprisindex (KPI) på 2 procent. I praktiken har dock penningpolitiken

ofta också vägletts av mål för den underliggande inflationen. Runt målet har ett intervall på plus/minus 1 procentenhet ansetts.

Riksbankens räntebeslut grundas i första hand på en prognos över inflationsutvecklingen ett till två år framåt i tiden. Prognoshorisonten förklaras främst av att det tar tid för en ränteförändring att fullt ut påverka prisökningstakten.

FINANSIELL STABILITET

Betalningssystemet och kreditförsörjningen spelar en central roll för att ekonomin ska fungera effektivt. Ett problem i någon av landets stora banker riskerar att störa grundläggande funktioner inom betalningsförmedling och kreditförsörjning, vilket i sin tur kan leda till stora samhällsekono-

En öppen dialog med finansiella institut, Finansinspektionen och andra myndigheter är ett viktigt medel i stabilitetsarbetet.

Lars Nyberg är vice riksbankschef och *Martin Andersson* är chef för avdelningen för finansiell stabilitet.

miska kostnader. Erfarenheterna från bankkrisen i början av 1990-talet är ännu i färskt minne.

Målet att främja ett säkert och effektivt betalningssystem är svårare att kvantifiera än målet att upprätthålla ett fast penningvärde. Riksbanken har valt att göra målet operativt i första hand genom att två gånger om året utge en rapport om stabiliteten i det svenska finansiella systemet. I denna rapport bedöms riskerna för problem i de svenska storbankerna och i den centrala finansiella infrastrukturen. Bankernas kunder, hushållen, företagen och fastighetssektorn diskuteras särskilt, eftersom problem hos kunderna avspeglas i ökade risker i bankerna. Utvecklingen av priserna på fastighetsmarknaden följs noga, eftersom fastigheter utgör viktiga säkerheter i bankerna. Andra risker än kreditrisker i bankernas balansräkningar behandlas också. Stabilitetsrapporten utgör utgångspunkt för diskussioner med bankerna och andra finansiella aktörer om riskerna i det finansiella systemet. Något medel liknande reporäntan för att direkt påverka finns dock inte när det gäller Riksbankens stabilitetsmål. Arbetet med den finansiella stabiliteten delar Riksbanken med Finansinspektionen och riksdagens finansutskott.

SJÄLVSTÄNDIG STÄLLNING

Riksdagen beslutade i slutet av 1990-talet att ge Riksbanken en självständig ställning. Genom att delegera uppgiften att upprätthålla ett fast penningvärde till Riksbanken ville riksdagen ge penningpolitiken ett långsiktigt perspektiv och skapa

bättre förutsättningar för att målet skulle vara trovärdigt. Sedan 1999 avgör Riksbankens direktion nivån på reporäntan. Reporäntan bestämmer vad bankerna måste betala för att låna pengar hos Riksbanken. Denna ränta påverkar räntekostnaden för hushåll och företag och därmed aktiviteten i samhällsekonomin. Under de senaste tio åren har Riksbanken arbetat för att göra verksamheten mer öppen och förutsägbar. Öppenheten har bidragit till att underlätta utvärdering av Riksbankens verksamhet och att skapa förtroende för penningpolitiken.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Fokus på kvalificerad analys och kompetens, strävan efter effektivitet, koncentration till huvuduppgifterna samt öppenhet och tydlighet är vägledande principer för Riksbankens arbete. Koncentration på huvuduppgifterna syftar till en effektiv verksamhet. En kvalificerad analys är nödvändig för att kunna fatta välgrundade beslut. Riksbanken strävar efter att vara en arbetsplats med goda mänskliga kvaliteter och utvecklingsmöjligheter.

Riksbankens räntebeslut grundas i första hand på en prognos över inflationsutvecklingen ett till två år framåt i tiden. *Kerstin Hallsten* är bitr. avdelningschef på avdelningen för penningpolitik och *Sara Tägtström* och *Hovick Shahnazarian* arbetar på prognosenheten.

expert

EXLIBRIS

JND

■ Penningpolitik

Inflationen uppgick 2003 till 2,0 procent i genomsnitt mätt som ökning av konsumentprisindex, KPI. Den underliggande inflationen mätt som UND1X var i genomsnitt 2,3 procent. Bakom dessa siffror döljer sig stora variationer i den allmänna prisökningstakten under året, främst till följd av kraftiga fluktuationer i energipriserna. BNP-tillväxten beräknas enligt Riksbankens senaste inflationsrapport ha varit 1,5 procent medan sysselsättningen väntas ha minskat marginellt. Det innebär att Sverige klarat sig igenom den senaste konjunktursvackan med en bättre ekonomisk utveckling än till exempel euroområdet. En överraskande svag internationell och inhemsk konjunkturutveckling under inledningen av året bidrog till att reporäntan sänktes under våren och sommaren med sammanlagt 1 procentenhet till 2,75 procent. En gradvis mer positiv syn på konjunktutsikterna under senare delen av 2003 medförde att inflationen bedömdes utvecklas i linje med målet på ett till två års sikt och fick till följd att reporäntan därefter hölls oförändrad.

SVAG INLEDNING AV 2003

Efter att tecken på ekonomisk återhämtning hade präglat inledningen av 2002 dämpades tillväxten i världsekonomin från sommaren 2002 och under inledningen av 2003. Riksbanken och andra ekonomiska bedömare reviderade gradvis ned sina tillväxtprognoser och förväntningarna om den internationella återhämtningen fick skjutas framåt i tiden. Det fanns flera orsaker till att konjunkturen försvagades, bland annat den ökade säkerhetspolitiska oron och att hushåll och företag blev mer försiktiga på grund av nedgången på aktiemarknaden. Även den svenska ekonomin mattades i början av 2003. Riksbanken reviderade under våren ned prognoserna för BNP-tillväxten 2003 och 2004.

Försvagningen av den internationella konjunkturen i början av 2003 medförde att den ekonomiska politiken i många länder lades om i en mer expansiv riktning. I USA presenterades ett nytt skattepaket under sommaren som bidrog till att stimulera ekonomin. Såväl ECB, som Federal Reserve och andra centralbanker fortsatte under första halvåret att sänka sina styrräntor, i vissa fall till historiskt låga nivåer. I Sverige sänktes reporäntan under våren och sommaren med sammanlagt 1 procentenhet till 2,75 procent.

Målet för penningpolitiken är enligt riksbankslagen "att upprätthålla ett fast penningvärde". För att påverka inflationen varierar Riksbanken styrräntan, den så kallade reporäntan.

Målet för penningpolitiken

- Målet för penningpolitiken är enligt riksbankslagen "att upprätthålla ett fast penningvärde". Riksbanken har preciserat målet till att inflationen, mätt med konsumentprisindex, ska begränsas till 2 procent \pm 1 procentenhet. För att påverka inflationen varierar Riksbanken styrräntan, den så kallade reporäntan.
- Merparten av penningpolitikens effekter på inflationen bedöms komma med ett till två års fördröjning. Riksbanken baserar därför sin politik främst på en bedömning av inflationsutvecklingen i detta tidsperspektiv.
- Penningpolitiken kan beskrivas med hjälp av en enkel handlingsregel. Om Riksbankens inflationsprognos ett till två år framåt i tiden visar att inflationen kommer att avvika från det uppsatta målet, höjs reporäntan normalt sett om inflationen väntas överstiga målet och sänks om inflationen väntas bli lägre än målet.
- Riksbanken har också uttalat att det kan finnas skäl att bortse från tillfälliga förändringar av inflationen, vilket i så fall ska göras tydligt när beslut om reporäntan fattas. Ett annat skäl att avvika från beslutsregeln kan vara att en återgång till inflationsmålet på ett till två års sikt skulle kunna få stora negativa konsekvenser för produktion och sysselsättning. Det kan i en sådan situation finnas skäl att försöka återföra inflationen till målet mera gradvis.

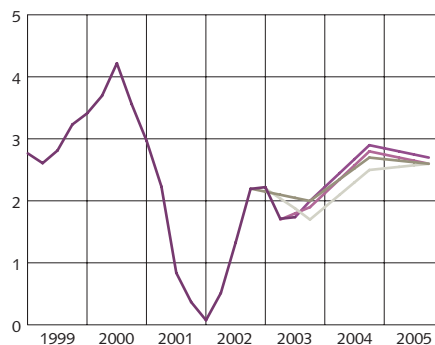

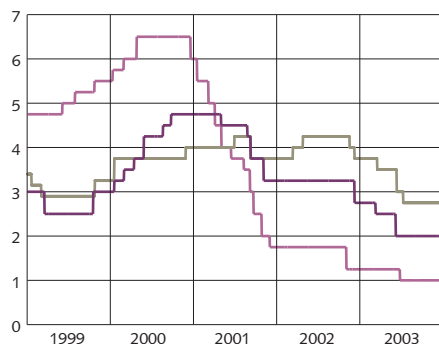
DIAGRAM 1
BNP-tillväxt i OECD -19.
Utfall och prognoser gjorda
under året.
Årlig procentuell förändring

— Prognos Inflationrapport 2003:1
— Prognos Inflationrapport 2003:2
— Prognos Inflationrapport 2003:3
— Prognos Inflationrapport 2003:4
— BNP-tillväxt

Källor: OECD och Riksbanken

DIAGRAM 2
Styrräntor för euroområdet,
USA och Sverige.
Procent

— Euroområdet
— USA
— Sverige

Källa: Riksbanken

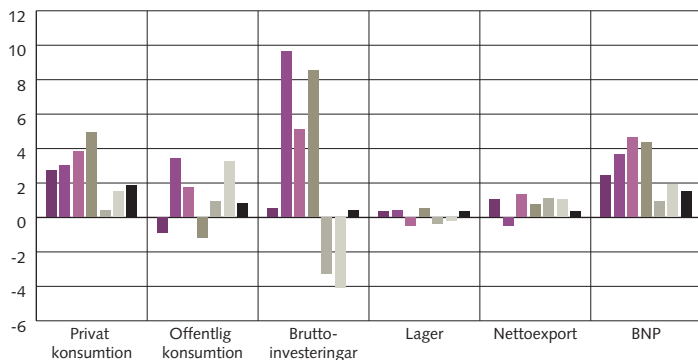
DIAGRAM 3
Börsutvecklingen i
Stockholm (SAX),
New York (S&P 500)
och Frankfurt (DAX 30).
Index, 2002-01-01=100
Dagsnoteringar

— OMX
— S&P 500
— DAX 30

Källa: Riksbanken

DIAGRAM 4
BNP-tillväxt.
Årlig procentuell förändring och bidrag i procent

■ 1997 ■ 2000
■ 1998 ■ 2001
■ 1999 ■ 2002
■ 2003

Anm. Prognos 2003 enligt
Inflationsrapport 2003:4.

Källor: SCB och Riksbanken

KPI mäter hur konsument-
priserna i genomsnitt
utvecklar sig för hela den
privata inhemska kon-
sumtionen.

TECKEN PÅ ÅTERHÄMTNING

Under hösten blev det allt tydligare att den expansiva politiken i många länder började få effekt. Den försiktiga återhämtning som förutsetts tycktes allt mer sannolik. Efterfrågan i USA var en viktig drivkraft bakom konjunkturförbättringen och investeringarna i det amerikanska näringslivet vände uppåt. Den privata konsumtionen fortsatte att utvecklas starkt. Den ekonomiska tillväxten blev till och med något starkare än väntat och synen på konjunkturutvecklingen i USA blev gradvis mer optimistisk. I euroområdet var tillväxten alltjämt långsammare än i omvärlden, men också där fanns det i slutet av året mer tydliga tecken på en återhämtning och en ökad optimism.

Även utvecklingen på de finansiella marknaderna tydde på att konjunkturen var på väg att förstärkas. Den uppgång i aktiekurserna världen över som inleddes under våren fortsatte under året. De internationella långräntorna nådde rekordlåga nivåer i juni men steg sedan åter under sommaren.

I inflationsrapporten i december 2003 väntades den internationella återhämtningen resultera i en BNP-tillväxt i OECD-området på 2 procent 2003, knappt 3 procent 2004 och en något lägre tillväxt 2005. Bedömningen för 2004 reviderades ned något i juni och har sedan dess justerats upp marginellt. Prognosen för 2005 har däremot varit i stort densamma under hela året. Trots den internationella återhämtningen reviderades synen på tillväxten på Sveriges exportmarknader successivt ned, framförallt för 2003 men även för de följande

två åren. Skälet till detta var att importen utvecklades svagare än väntat i länder som är viktiga för Sveriges handel.

Även i Sverige blev tecknen på att en försiktig återhämtning hade inletts fler under andra halvåret. Redan under sommaren framstod bilden av svensk ekonomi som något ljusare; nationalräkenskapsdata visade att första halvåret inte blivit fullt så svagt som befarats. Detta bidrog till en upprevidering av tillväxtprognosen för 2003. Tillväxten under året drevs i huvudsak av hushållens konsumtion, medan däremot investeringarna utvecklades svagt. Nettoexporten påverkade tillväxten endast marginellt. Sammantaget beräknas tillväxten enligt den senaste inflationsrapporten ha uppgått till 1,5 procent 2003 medan BNP väntas växa med cirka 2,5 procent både 2004 och 2005. Tillväxtprognosen innebär att resursutnyttjandet bedöms öka endast svagt under prognosperioden och därmed förbli måttligt ännu i slutet av 2005.

INFLATIONSUTVECKLINGEN

Inflationen uppgick 2003 till i genomsnitt 2,0 procent enligt konsumentprisindex (KPI), medan den underliggande inflationen (mätt med UND1X) i genomsnitt uppgick till 2,3 procent. Bakom dessa siffror döljer sig stora variationer i den allmänna prisökningstakten. Orsaken var främst kraftiga fluktuationer i energipriserna. Rensad för energipriserna var inflationen i genomsnitt nära 1 procentenhet lägre.

Inflationen mätt med KPI steg från drygt 2 procent i slutet av 2002 till knappt 3,5 procent i februari 2003. Skälet var framförallt att elpriserna steg till följd av brist på vatten i vattenkraftverken och att oljepriserna steg till följd av Irakkrisen. Även kraftiga höjningar av administrativt prissatta tjänster som kontrollbesiktning av motorfordon och kommunala taxor bidrog. Inflationen föll därefter tillbaka till under 2 procent, bland annat som följd av att energipriserna sjönk under våren och sommaren. Till fallet i inflationen bidrog också ett lägre resursutnyttjande i ekonomin. Fallande priser på importerade varor, exklusive olja, dämpade också inflationen under det andra halvåret 2003. En viktig förklaring till det är den förstärkning av kronan som ägt rum sedan det mycket låga värdet 2001. Inflationen mätt med KPI, där hushållens räntekostnader ingår, dämpades också

Olika sätt att mäta inflationen:

- Konsumentprisindex (KPI): Avser att mäta hur konsumentpriserna i genomsnitt utvecklar sig för hela den privata inhemska konsumtionen.
- Underliggande prisindex (UND1X): KPI exklusive hushållens räntekostnader för egnahem och direkta effekter av ändrade indirekta skatter och subventioner.
- Inhemsk underliggande inflation (UNDINHX): UND1X exklusive i huvudsak importerade varor och tjänster.
- Importerad underliggande inflation (UNDIMPX): UND1X exklusive i huvudsak inhemskt producerade varor och tjänster.
- Harmoniserat index för konsumentpriser (HIKP): EU-harmoniserat index som tagits fram för att mäta inflationen i EU-området och som är jämförbart länderna emellan. En stor del av prisutvecklingen för boende i egnahem som ingår i KPI ingår inte i HIKP. HIKP innehåller däremot vissa komponenter som för närvarande inte ingår i KPI, till exempel avgifter för barn- och äldreomsorg.

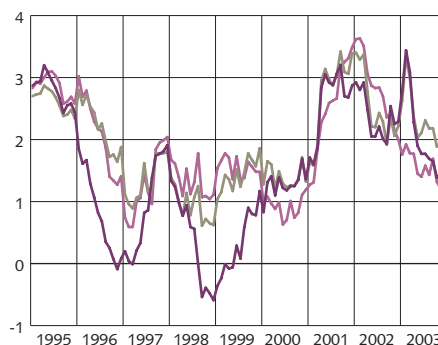

DIAGRAM 5
Olika inflationsmått.
Årlig procentuell förändring

— KPI
— UND1X exkl. energi
— UND1X

Källor: SCB och Riksbanken

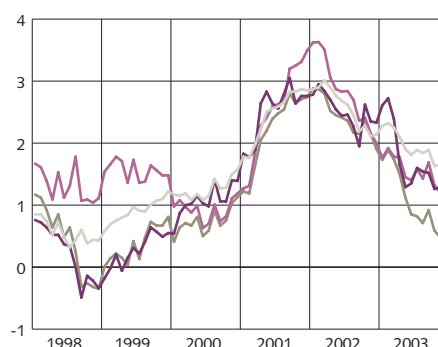

DIAGRAM 6
Olika mått på den
underliggande inflationen.
Årlig procentuell förändring

— trim85
— UND1X exkl. energi
— KPI exkl. energi
— UND24

Anm. De alternativa måtten är beräknade utifrån KPI uppdelat på cirka 70 olika grupper. UND24 är sammanvägt med vikter justerade för den historiska standardavvikelsen för avvikelsen mellan det totala KPI och respektive aggregat under de senaste 24 månaderna. I trim85 har de 7,5 procent mest positiva och de 7,5 procent mest negativa prisförändringar under varje månad exkluderats.

Källor: SCB och Riksbanken

av Riksbankens räntesänkningar i slutet av 2002 och under 2003.

Den svenska inflationen var 2003 högre än i euroområdet mätt med HIKP-index, det vill säga det prisindex som används vid jämförelser EU-länderna emellan. Den årliga ökningstakten av detta prisindex uppgick för Sveriges del till i genomsnitt 2,3 procent att jämföras med den preliminära siffran på 2,1 procent för euroländerna. Inflationen rensad för energipriserna var dock lägre i Sverige än i euroområdet.

Energipriserna kommer även under de kommande åren att vara av central betydelse för inflationsutvecklingen. De föll inte tillbaka under året i den utsträckning som Riksbanken räknade med. Bedömningen är ändå att såväl elpriserna som oljepriset kommer att sjunka under prognosperioden. För detta talar bland annat marknadens prissättning av el och olja i framtiden.

En annan faktor av betydelse för inflationen är utvecklingen av växelkursen, som bland annat påverkar i vilken utsträckning prisförändringar på importerade produkter slår igenom i Sverige. Kronans växelkurs har stärkts under 2002 och 2003 mot valutorna i de länder som Sverige har

störst handel med, det vill säga i termer av TCW-index. I första hand beror det antagligen på goda tillväxtutsikter, relativt bra statsfinanser och fortsatta överskott i bytesbalansen. Under sommaren försvagades kronan visserligen något mot både euron och dollarn. Det anses ha berott på osäkerheten inför folkomröstningen om ett svenskt medlemskap i EMU. Efter folkomröstningen förstärktes kronan relativt snabbt. Sett över året har kronan utvecklats ungefär i linje med de bedömningar som gjorts. Prognosen under året har varit att kronan skulle fortsätta att stärkas även framöver till i genomsnitt cirka 124 SEK/TCW under 2004 och 2005.

En tredje faktor av betydelse för inflationen de närmaste åren är utvecklingen av det inhemska pris- och kostnadstrycket. Som konstaterats innebär tillväxtprognosen i den senaste inflationsrapporten att resursutnyttjandet endast bedöms öka svagt under prognosperioden. Det inhemska pristrycket väntas därför stiga endast marginellt. Måttliga löneökningar i kombination med en relativt gynnsam produktivitetsutveckling väntas bidra till att lönekostnaden per arbetad timme ökar förhållandevis långsamt.

DIAGRAM 7
Växelkursutvecklingen
för SEK/TCW.
Index 1992-11-18=100

— SEK/TCW

Källa: Riksbanken

Journalister samlade i Riksbankens foajé i samband med publiceringen av Inflationsrapporten och räntebeslutet den 5 december.

PENNINGPOLITISKA BESLUT

Vid ingången av 2003 var reporäntan 3,75 procent. Vid de penningpolitiska mötena i mars, juni och juli sänktes reporäntan med sammanlagt 1 procentenheter.

I mars sänktes räntan med 0,25 procentenheter. Skälet var dystrare konjunkturutsikter och att prognosen för efterfrågeutvecklingen i omvärlden och i Sverige väntades medföra lägre resursutnyttjande och inflationstryck. Beslutet att sänka reporäntan påverkades dessutom av den oro och osäkerhet som hängde samman med krigshotet i Irak.

Även i juni reviderades prognosen för resursutnyttjandet och inflationen ned. UND1X-inflationen väntades därmed hamna klart under målet på både ett och två års sikt. Detta gällde även när energipriserna exkluderades. Reporäntan sänktes därför med 0,5 procentenheter.

I juli bedömdes efterfrågan komma att bli något starkare i Sverige jämfört med tidigare bedömning. Det berodde delvis på den räntesänkning som Riksbanken gjorde i juni. Trots att inflationstrycket därmed reviderades upp något väntades UND1X-inflationen fortfarande hamna under målet på både ett och två års sikt oavsett om energipriserna räknades med eller inte. Mot den bakgrunden beslutade direktionen att sänka reporäntan med ytterligare 0,25 procentenheter.

Under resten av året lämnades reporäntan oförändrad. Synen på ekonomin både utomlands och i Sverige hade ljusnat under sommaren och UND1X-inflationen exklusive energi bedömdes nu utvecklas ungefär i linje med inflationsmålet.

Det kraftiga genomslaget av energiprisförändringar på inflationen aktualiserade frågan om vilket prismått som skulle ligga till grund för de penningpolitiska besluten. Förändringen av energipriserna bedömdes vara tillfällig, vilket gjorde att Riksbanken när räntebesluten togs valde att fästa störst vikt vid ett mått på inflationen där energipriserna inte ingår. Riksbanken har i ett förtydligande från 1999 förklarat varför sådana tillfälliga förändringar i inflationen inte behöver föranleda några penningpolitiska åtgärder.

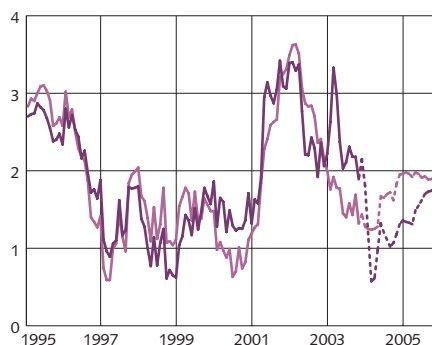

DIAGRAM 8
UND1X med och utan energi,
utfall och prognos i
Inflationsrapport 2003:4.
Årlig procentuell förändring

— UND1X
- - - UND1X exkl. energi

Källor: SCB och Riksbanken

Räntebeslut 2003

- 6 februari: Reporäntan hölls oförändrad på 3,75 procent.
- 17 mars: Reporäntan sänktes med 0,25 procentenheter till 3,5 procent.
- 24 april: Reporäntan hölls oförändrad på 3,5 procent. Lars Nyberg och Kristina Persson reserverade sig mot beslutet och ansåg att reporäntan borde sänkas till 3,25 procent.
- 4 juni: Reporäntan sänktes med 0,5 procentenheter till 3,0 procent.
- 3 juli: Reporäntan sänktes med 0,25 procentenheter till 2,75 procent.
- 14 augusti: Reporäntan hölls oförändrad på 2,75 procent.
- 15 oktober: Reporäntan hölls oförändrad på 2,75 procent. Kristina Persson reserverade sig mot beslutet och ansåg att reporäntan borde sänkas till 2,5 procent.
- 4 december: Reporäntan hölls oförändrad på 2,75 procent. Villy Bergström och Kristina Persson reserverade sig mot beslutet och ansåg att reporäntan borde sänkas till 2,5 procent.

■ Finansiell stabilitet

Riksbanken har under 2003 bedömt stabiliteten i det svenska finansiella systemet som fortsatt god. Den ökande lönsamheten i bankerna medförde att deras kapital växte och riskerna därmed minskade. Bedömningen bygger på att hushållens konsumtionsvilja upprätthålls. Om hushållen blir mer pessimistiska om framtiden så att konjunkturuppgången skjuts på framtiden kan låntagarnas betalningsförmåga försämrats och kreditförlusterna i bankerna därmed bli betydande. Det konstaterades i den stabilitetsrapport som Riksbanken publicerade i november.

Riksbankens analys av bankernas motståndskraft mot oväntade störningar är en central del av stabilitetsarbetet. Syftet är att tidigt peka på tendenser i utvecklingen som skulle kunna hota banksystemets möjlighet att utföra sina samhälls-ekonomiskt viktiga funktioner. En sådan är betalningsförmedlingen, en annan är kreditförsörjningen. Stabiliteten i banksystemet har normalt en stark koppling till konjunkturen. När den förbättras ökar vanligen lönsamheten i bankerna. Dels tjänar de mer på sin utlåning och på verksamhet kopplad till värdepappersmarknaden, dels minskar kreditförlusterna. Därför är den allmänna konjunkturbilden utgångspunkten i Riksbankens stabilitetsanalys.

Under det andra halvåret 2003 förbättrades konjunktursiktterna. Samtidigt förbättrades också lönsamheten i de svenska storbankerna för första gången sedan 2000. Resultatförbättringen skedde från en nivå som enligt Riksbankens bedömning i juni var tillfredsställande. Det främsta skälet till förbättringen var att bankernas kostnader minskade. Kreditförlusterna var dessutom låga, vilket bland annat förklaras av att utlåningen till de värst utsatta företagen inom IT- och telekommunikationssektorn varit låg. Intjäningen från utlåningen har dessutom hållits uppe av en viss kreditexpansion även under konjunkturavmattningen. Bankerna har under 1990-talet blivit mindre beroende av intäkter från utlåningen. I stället har inkomster från kapitalförvaltning, livförsäkring och annan verksamhet kopplad till aktiemarknaden fått ökad betydelse. De senaste årens börsnedgång har därför inverkat negativt på bankernas lönsamhet. Den

Riksbanken gjorde under 2003 bedömningen att ökad optimism och stigande inkomster leder till att utlåningen till hushållen fortsätter att stiga de närmaste åren.

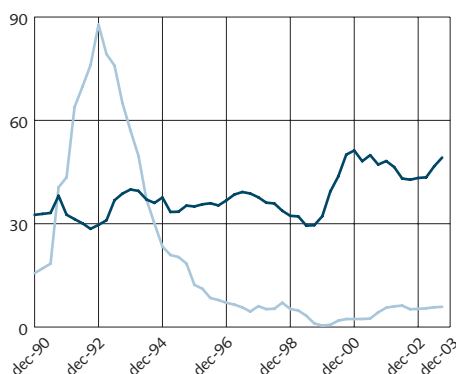
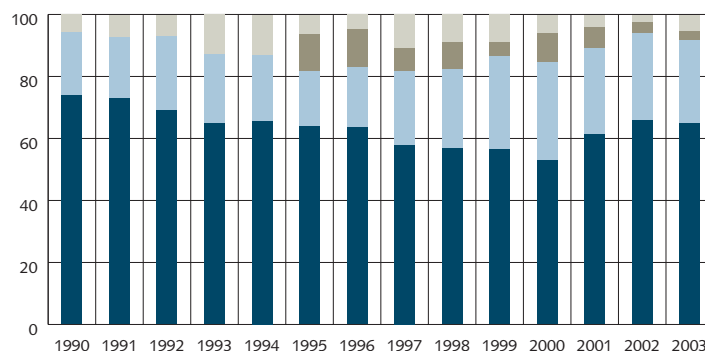

DIAGRAM 9
Resultat före kreditförluster
samt kreditförluster (netto)
i storbankerna, summerat
över fyra kvartal.
Miljarder kronor,
2003 års priser

— Resultat före
kreditförluster
— Kreditförluster

Källor: Bankernas resultatrapporter och Riksbanken

DIAGRAM 10
Intäktsfördelning i storbankerna.
Procent

■ Räntenetto ■ Provisionsnetto ■ Övriga intäkter
■ Nettoresultat av finansiella transaktioner

Anm. Uppgifterna för år 2003 avser den senaste resultatperioden.

Källor: Bankernas resultatrapporter och Riksbanken

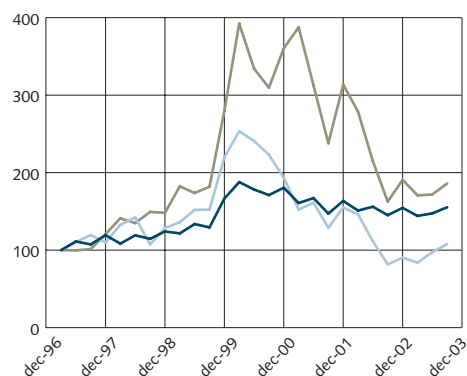

DIAGRAM 11
Provisionsnetto i storbankerna
samt kursutveckling och omsättning
på Stockholmsbörsen.
Index mars 1997=100

— Provisionsnetto
— OMX-index
— Omsättning

Anm. Provisionsnettot har justerats proforma för förvärv.

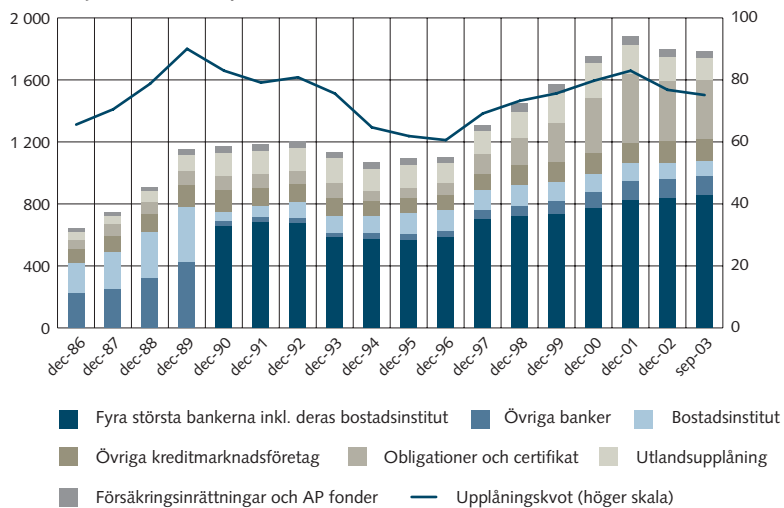
Källor: Bankernas resultatrapporter, Stockholmsbörsen och Riksbanken

Eva Srejber, förste vice riksbankschef, talade i november på Aktiespararnas "Stora Aktiekvällen" om finansiell delegering – hur håller jag koll på den som förvaltar mina pengar?

DIAGRAM 12

Företagens upplåning och upplåningskvot. Miljarder kronor och procent

Anm. Upplåningskvot definieras som total upplåning dividerat med BNP.

Källa: Riksbanken

förbättring som skedde på börsen under 2003 bidrog till att bankernas aktiemarknadsrelaterade verksamhet inte längre drog ned resultatet i samma utsträckning som åren innan.

Storbankernas primärkapital har också stigit under de senaste två åren. Primärkapitalet utgör buffert om kreditförlusterna blir så höga att de inte täcks av resultatet från den ordinarie verksamheten. Banksystemet har alltså klarat den senaste tidens konjunkturavmattning väl.

De förbättrade konjunkturutsikterna minskade risken för att stora störningar ska drabba bankerna under de närmaste åren.

Konjunkturbedömningen baserades på att hushållens konsumtionsvilja skulle hållas uppe. Den stabilitetsrisk som Riksbanken lyfte fram var att hushållens optimism skulle brytas och konjunkturuppgången därmed skjutas på framtiden. Försämrad betalningsförmåga hos låntagarna skulle i det läget kunna leda till betydande kreditförluster för bankerna.

Knappt hälften av de svenska storbankernas låntagare är svenska företag och hushåll, resten återfinns numera i utlandet. I stabilitetsanalysen har därför bedömningar av betalningsförmågan också hos företag och hushåll i utlandet blivit centrala.

FÖRETAGSUTLÅNING

Bankernas utlåning till företagen fortsatte att öka svagt under 2003, trots att företagens investeringar minskade för andra året i följd. Företagens upplåning via den svenska och utländska certifikat- och obligationsmarknaden stabiliserades dock. Det är en marknad som vuxit starkt från mitten av 1990-talet fram till 2001. Eftersom investeringarna väntas öka under de närmaste åren bedöms också utlåningen till företagen komma att fortsätta stiga.

Avgörande för bankernas resultatutveckling är emellertid låntagarnas betalningsförmåga. En viktig indikator för hur företagen klarar sina betalningar är skuldsättningsgraden. Efter att ha minskat under hela 1990-talet har den stabiliserats på en låg nivå i de större företagen och fortsatt att minska något i de mindre företagen. Det antyder att betalningsförmågan i företagen är god. I andra riktningen pekar dock utvecklingen av räntetäckningsgraden. Den har fallit under 2001 och 2002, vilket inneburit att en ökad andel av rörelseresultatet gått till räntebetalningar. Särskilt tydlig har den utvecklingen varit i nystartade företag.

Ljusare konjunktursutsikter talar dock för att företagens resultat kommer att förbättras.

En viss förbättring av rörelseresultatet redovisades redan under 2003. Antalet konkurser ökar inte längre lika snabbt som tidigare och det pekar på att en vändning är på gång. Aktiemarknaden väntar sig att de börsnoterade företagen förbättrar sina resultat framöver.

Även fastighetsföretagens betalningsförmåga bedömdes vara tillfredsställande. Det är en sektor som historiskt sett har haft stor betydelse för stabiliteten i banksystemet. Lönsamheten minskade något under 2003 men nedgången föregicks av flera års resultatförbättringar. Fallande hyror och ökad vakansgrad i kontorsfastigheter var viktiga faktorer bakom försämringen, som främst drabbade Stockholmsregionen. Såväl skuldsättnings- som räntetäckningsgrad visade dock att fastighetsföretagens finansiella ställning var god.

HUSHÅLLSUTLÅNING

I motsats till företagssektorn fortsatte de svenska hushållen att öka sin upplåning i hög takt under 2003. Ökningen skedde framför allt i bostadsinstituten. Hög efterfrågan och stigande priser på

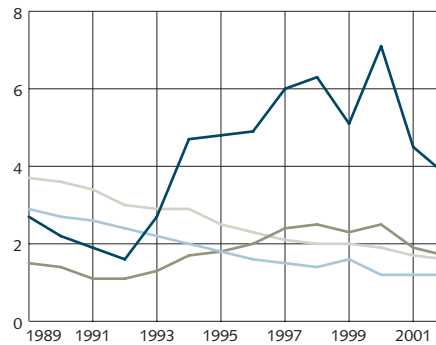

DIAGRAM 13

Räntetäckningsgrad och skuldsättningsgrad i små och stora företag. Kvot

- Räntetäckningsgrad (stora företag)
- Skuldsättningsgrad (stora företag)
- Räntetäckningsgrad (små företag)
- Skuldsättningsgrad (små företag)

Anm. Räntetäckningsgrad definieras som rörelseresultat plus finansiella intäkter dividerat med finansiella kostnader. Skuldsättningsgrad definieras som skulder dividerat med eget kapital.

Källa: UC AB

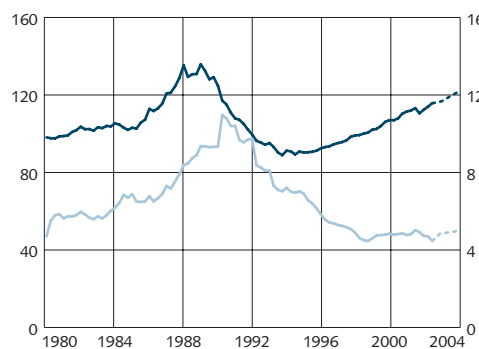

DIAGRAM 14

Hushållens skulder i förhållande till disponibel inkomst och hushållens räntekvot. Procent

- Skulder/disponibel inkomst (vänster skala)
- Räntekvot efter skatt (höger skala)

Anm. Räntekvoten definieras som ränteutgifter efter skatteavdrag dividerat med disponibel inkomst.

Källor: SCB och Riksbanken

Merparten av betalningarna i den svenska ekonomin sker numera inte med kontanter utan genom elektroniskt överförda kontobetalningar.

bostadsrätter och småhus har sedan 1997 legat bakom den starka efterfrågan på krediter. Riksbanken gjorde under 2003 bedömningen att ökad optimism och stigande inkomster leder till att utlåningen till hushållen fortsätter att stiga de närmaste åren.

Hushållens skulder i förhållande till de disponibla inkomsterna har ökat kraftigt sedan mitten av 1990-talet och nivån var i slutet av 2003 historiskt sett hög. Låga och fallande räntor har lett till att räntebördan trots detta legat på en stabil och förhållandevis låg nivå ända sedan 1998. De hushåll som lånar och samtidigt har en finansiell förmögenhet kan utnyttja denna som en buffert för att betala räntor och amorteringar. Börsnedgången under de senaste åren har lett till att denna buffert minskat påtagligt. Sedan första kvartalet 2003 har dock aktiemarknaden återhämtat sig något. Småhus och bostadsrätter är hushållens främsta tillgång och värdet på dessa har stigit kraftigt sedan mitten av 1990-talet. Prisutveck-

lingen på det området är särskilt viktig för banksystemet eftersom bostäder och småhus normalt utnyttjas som pantar när hushållen lånar.

Trots att hushållen var högt skuldsatta bedömde Riksbanken att utlåningen till dem inte skulle utgöra något hot mot den finansiella stabiliteten de närmaste åren. Småhusen bedömdes i genomsnitt vara rimligt värderade och förbättrade konjunkturutsikter väntades leda till stigande disponibla inkomster för hushållen.

LÅNTAGARE I UTLANDET

De svenska storbankernas engagemang utomlands har medfört att hälften av deras låntagare finns i övriga Norden, Baltikum och Tyskland. Konjunkturavmattningen har fått till följd att utlåningen till företag utvecklats svagt i Norden och till och med minskat i Tyskland. Däremot har hushållens upplåning överlag fortsatt att öka på grund av låga räntor och höga bostadspriser.

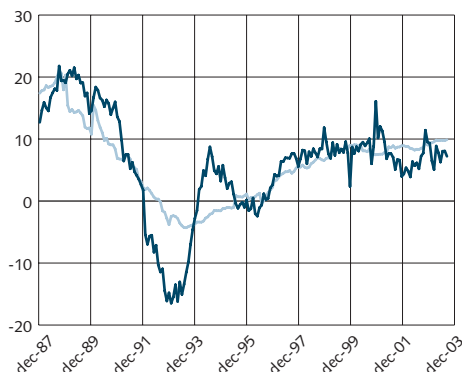
Kreditriskerna i de tyska företagslånen förefaller vara högre än i de svenska på grund av en större osäkerhet om konjunkturen. Det gör också att osäkerheten är stor om de tyska hushållens framtida betalningsförmåga.

Kreditriskerna bedöms vara förhållandevis höga också när det gäller utlåningen till norska företag. Företagskonkurserna ökade nästan 30 procent i årstakt under första halvåret. Ökningstakten dämpades visserligen senare under året men nivån var fortsatt hög. Utvecklingen på aktiemarknaden antyder dock att sannolikheten för konkurser minskat något på ett års sikt.

Den ekonomiska utvecklingen i Baltikum skiljer sig från övriga länder. Tillväxten drivs inte bara av konsumtionen utan också av att investeringarna ökar kraftigt. Det avspeglades i att utlåningen till företagen fortsatte att öka påtagligt under 2003. Ännu finns inga tecken på överhettning i de baltiska ekonomierna men stigande fastighetspriser och ökad utlåning till fastighetsföretag pekar på att kreditriskerna kan komma att öka.

DIAGRAM 15
Förändringstakt i kreditinstituten utlåning till hushåll samt småhuspriser. Årlig procentuell förändring

Småhuspriser
Utlåning

Källor: SCB och Riksbanken

DIAGRAM 16
Storbankernas utlandsfordringar, december 2002. Geografisk fördelning i procent

Danmark 29%
Tyskland 14%
Finland 16%
Norge 13%
Storbritannien 7%
USA 9%
Baltikum 3%
Övriga 9%

Källa: Riksbanken

INFRASTRUKTUREN

Riksbankens övervakning av den finansiella stabiliteten omfattar även den finansiella infrastrukturen. Under 2003 har säkerheten och effektiviteten i betalningsmarknaden utvärderats enligt internationella principer. Bedömningen var att RIX, det centrala systemet för främst stora betalningar, i stor utsträckning uppfyller dessa principer. Effektiviteten i systemet skulle dock kunna bli högre genom förändringar i systemets utformning och i deltagarnas betalningsrutiner. I november 2003 togs nya avvecklingsrutiner i bruk i det svenska systemet för värdepappersavveckling, vpc. Efter förändringarna bedömde Riksbanken att också vpc uppfyller de internationella principerna. Det gällde också clearingsystemet för massbetalningar, bcc. I september började den svenska kronan delta i avregleringssystemet cls, vilket innebär att risken för förluster i avveckling i samband med valutahandeln minskat.

EUROPE	EUR		
UNITED KINGDOM	GBP	125722	125722
UNITED STATES	USD	100000	100000
Switzerland	CHF	59122	59122
Denmark	DKK	12050	12050
NORWAY	NOK	10940	10940
JAPAN	JPY	100000	100000
CANADA	CAD	59122	59122
	AUD	59122	59122

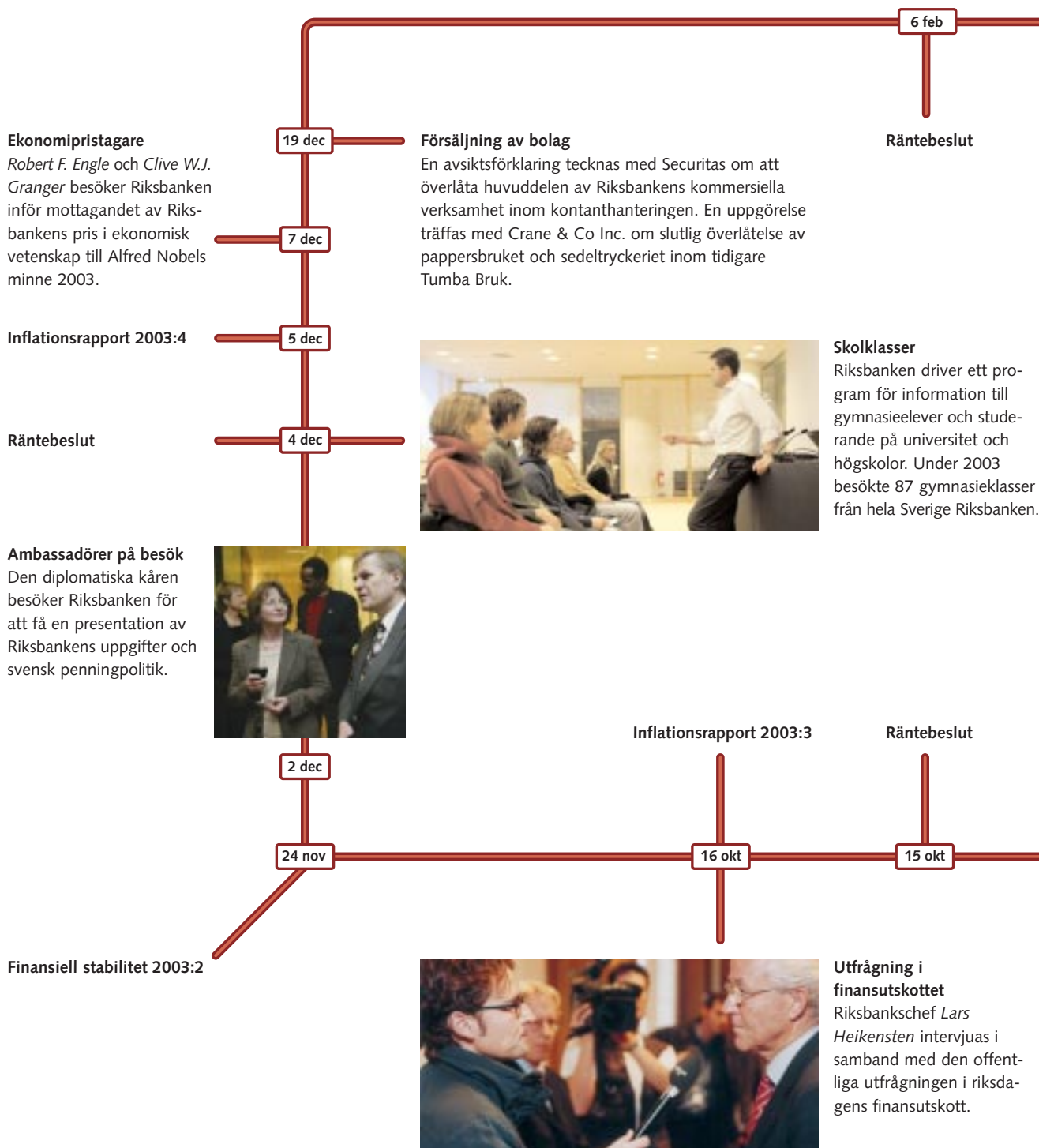
De svenska storbankernas engagemang utomlands har medfört att hälften av deras låntagare finns i övriga Norden, Baltikum och Tyskland.

Riksbankens analys av bankernas motståndskraft mot oväntade störningar är en central del av stabilitetsarbetet. Per Mattsson Gabriela Guibourg och Dimitrios Ioannidis arbetar på avdelningen för finansiell stabilitet.

■ Året med Riksbanken

24

Riksbankens verksamhetsmål är att upprätthålla ett fast penningvärde och att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Här ges en illustration av Riksbankens arbete under 2003 och hur Riksbanken på olika sätt förmedlar kunskap om verksamheten.

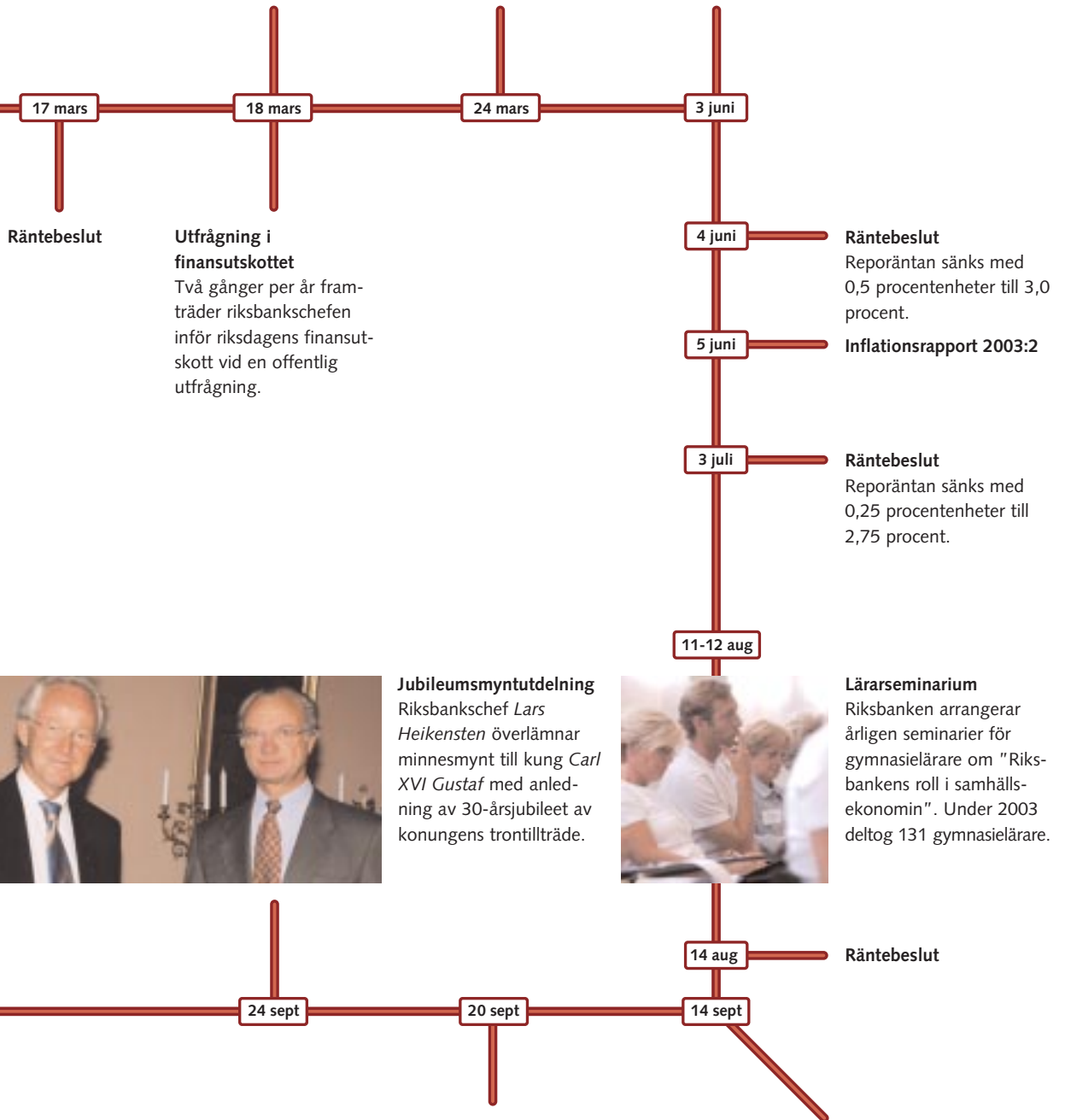

Inflationsrapport 2003:1
Fyra gånger om året presenterar Riksbanken sin samlade syn på utsikterna för inflationen i Inflationsrapporten.

Finansiell stabilitet 2003:1
Riksbanken publicerar två gånger per år en analys av stabiliteten i det finansiella systemet i rapporten Finansiell stabilitet.

Räntebeslut

Jubileumsmyntutdelning
Riksbankschef *Lars Heikensten* överlämnar minnesmynt till kung *Carl XVI Gustaf* med anledning av 30-årsjubileet av konungens trontillträde.

Lärarseminarium
Riksbanken arrangerar årligen seminarier för gymnasielärare om "Riksbankens roll i samhälls-ekonomi". Under 2003 deltog 131 gymnasielärare.

IMF:s årsmöte i Dubai
Riksbankschef *Lars Heikensten* samtalar med *Roger Ferguson* och *Alan Greenspan*, vice centralbankschef och centralbankschef vid Federal Reserve i USA, under förberedelserna inför IMF:s årsmöte i Dubai.

Folkomröstningen om euron
Utfallet av folkomröstningen innebär att Riksbanken fortsätter att bedriva penningpolitik enligt samma principer som tidigare.

■ Internationell samverkan

Under 2003 deltog Riksbanken i cirka 130 internationella kommittéer och arbetsgrupper. Den största delen av dessa kontakter hör ihop med bankens eller Sveriges medlemskap i internationella institutioner och grupperingar. Öppenheten mot omvärlden påverkar Riksbankens egen verksamhet och den svenska ekonomin. Därför är det angeläget att ha en god överblick och att aktivt försöka påverka utvecklingen.

Öppenheten innebär stora möjligheter att lära av andra länders erfarenheter.

Riksbanken värdesätter särskilt samarbetet med de största industriländerna i G10. Riksbanken engagerar sig också starkt i att utveckla effektiva former för övervakning och samarbete kring finansiell stabilitet inom EU. Utöver det formaliserade samarbetet har Riksbanken ett omfattande bilateralt samarbete med andra centralbanker, särskilt inom Norden och Europa, men även med centralbanker i andra världsdelar. Riksbanken ger också så kallad teknisk assistans till utvecklingsländer inom ramen för samarbete med IMF, Internationella valutafonden, EU och SIDA.

KONSTRUKTIVT G10-SAMARBETE

G10 är en viktig plattform för Riksbankens internationella arbete. Den ger Riksbanken möjligheter till samarbete med de största aktörerna i världsekonomin. G10 bildades i början av 1960-talet av de tio största industriländerna i världen. Gruppen har tagit betydelsefulla initiativ till ökad stabilitet i det internationella finansiella systemet. Den snabba tillväxten av de globala kapitalmark-

naderna har ökat betydelsen av att utveckla formerna för att upprätthålla finansiell stabilitet.

G10-ländernas viktigaste bidrag inom detta område består i att ta fram förslag till åtgärder som främjar sunda villkor för finansiell verksamhet. En förklaring till G10:s betydelse är att gruppen består av en relativt liten och homogen grupp av dominerande internationella långivarländer.

Vid BIS, Bank for International Settlements, i Basel, Schweiz, arbetar ett antal kommittéer som domineras av G10-länderna med att ta fram normer för åtgärder som kan bidra till finansiell stabilitet. Som exempel kan nämnas principer för en effektiv banktillsyn och nya kapitaltäckningsregler. De senare syftar till att säkra att affärsbanker har en tillräckligt hög betalningsförmåga. Under 2003 fortsatte arbetet med att vidareutveckla dessa regler. Konsekvenserna av sådana normer analyseras noga, även i länder utanför G10, och de införs ibland i lagstiftning som gör dem bindande. Internationella valutafonden, IMF, övervakar hur normerna följs.

Utvecklingsländerna har sedan ett par decennier i ökad utsträckning tillgodosett sina lånebehov genom att ge ut obligationer. För att minska följderna av betalningskriser med globala effekter har G10 tagit fram en modell för särskilda klausuler i låneavtalen som kan underlätta omförhandling av lånevillkoren om ett land ställer in betalningarna.

Samtidigt har förutsättningarna för verksamheten i G10 förändrats. De sju industriländer som är störst i dag, G7 – där Sverige inte ingår – har stärkt samordningen av sin medverkan i det internationella finansiella samarbetet. Bland annat har G7-länderna inrättat Finansiellt stabilitetsforum för att diskutera hot mot den internationella finansiella stabiliteten. G7 har också inlett en mera formaliserad dialog med ett antal tillväxtmarknadsländer i en ny gruppering, G20. Konkurrensen om G10:s traditionella arbetsområde har därmed ökat.

För Riksbankens del innebär samarbetet inom det Europeiska centralbanks-systemet en allmän plattform för samverkan mellan centralbankerna i EU.

G10-samarbetet ger dock Riksbanken fortsatta möjligheter att följa framväxten av nya initiativ på det finansiella området i ett tidigt skede och att påverka innehållet i dem. Det ger också goda tillfällen för Riksbanken att dela med sig av egna erfarenheter när det gäller bankens kärnuppgifter. Avgörande för hur Riksbanken uppfattas i detta internationella samarbete är att banken är framgångsrik inom sitt eget verksamhetsområde. Erfarenheterna av hanteringen av den svenska bankkrisen har väckt intresse inom de internationella organen. Riksbankens modeller för att övervaka den finansiella stabiliteten och för att analysera inflationsprocessen i ekonomin är andra centrala exempel på arbete som har väckt uppmärksamhet internationellt.

ECBS – ETT FORUM FÖR SAMARBETE

Riksbanken ingår i Europeiska centralbanks-systemet, ECBS, tillsammans med de övriga 14 nationella centralbankerna i EU-länderna och Europeiska centralbanken, ECB. Merparten av samarbetet inom ECBS hänger dock samman med den gemensamma penningpolitiken för euroområdet där Riksbanken inte medverkar. För Riksbankens del innebär samarbetet inom ECBS en allmän plattform för samverkan mellan centralbankerna i EU.

Samarbetet inom ECBS bedrivs i stor utsträckning genom ett antal kommittéer och arbetsgrupper. De nationella centralbankerna medverkar under ledning av ECB. Under 2003 har Riksbanken deltagit i ett 50-tal sådana grupper. Riksbankschefen är medlem av ECB:s allmänna råd, som normalt sammanträder fyra gånger per år. Den viktigaste frågan inom EU de närmaste åren är östutvidgningen. Denna påverkar i hög grad ECBS och kommer under 2004 att spela en stor roll i allmänna rådet.

IMF ALLT MER ÖPPEN

Så gott som samtliga länder i världen är medlemmar i Internationella valutafonden, IMF. Fondens huvuduppgift är att verka för samarbete och stabilitet på det finansiella området, vilket främjar internationell handel, sysselsättning och tillväxt. IMF analyserar regelbundet läget i världsekonomin, i enskilda länder och på kapitalmarknaderna. Om länder får problem med sin betalningsbalans mot

omvärlden, kan IMF vid behov stödja dessa länder med rådgivning och lån. Utvecklingsländer kan få lån till särskilt låg ränta. För att få lån från IMF måste det enskilda landet lova att genomföra ekonomiska reformer så att balansen kan återställas. IMF finansierar sin verksamhet genom kapital från medlemsländerna alltefter deras ekonomiska styrka.

I Sverige är Riksbanken förbindelseorgan gentemot IMF och samarbetar nära med Finansdepartementet. Sverige ingår tillsammans med de övriga nordiska länderna och med de baltiska länderna i en gemensam valkrets i IMF. Valkretsen har cirka tre och en halv procent av rösterna i fondens exekutivstyrelse. De nordisk-baltiska länderna har bland annat tillsammans framgångsrikt drivit frågan om IMF:s öppenhet.

Riksbanken deltog under 2003 i IMF:s vårmöte i Washington och årsmötet i Dubai.

Under 2003 deltog Riksbanken i cirka 130 internationella kommittéer och arbetsgrupper. Åsa Malmström och Jonas Fischer arbetar på den internationella avdelningen.

■ Forskning kring penningpolitik och finansiell stabilitet

Inriktningen vid Riksbankens forskningsavdelning speglar bankens övergripande verksamhetsmål; ett fast penningvärde och ett säkert och effektivt betalningsväsende. Inom området prisstabilitet sker både teoretisk och empirisk forskning i syfte att på sikt förbättra och fördjupa underlagen för de penningpolitiska besluten.

Det handlar om forskning som leder till större precision i inflationsprognoserna, ökad förståelse för ränteförändringarnas påverkan på ekonomisk tillväxt och inflation, eller betydelsen av den svenska kronans växelkurs för den ekonomiska utvecklingen. Bland annat bedrivs ett forskningsprojekt som är inriktat på att utveckla och specificera en omfattande makroekonomisk modell för den svenska ekonomin, i syfte att kunna belysa nämnda frågeställningar inom ett och samma teoretiska ramverk. Modellens ekvationer är framtagna utifrån individers och företags optimeringsproblem på arbets-, kapital- och varumarknaderna. För att fånga de speciella villkor som gäller för en liten öppen ekonomi som Sverige, estimeras modellen med hjälp av svenska data och de allra senaste statistiska metoderna.

Forskningen inom området finansiell stabilitet är framför allt empirisk. Ett nystartat projekt för-

söker fastställa sambanden mellan den makroekonomiska utvecklingen och de svenska aktiebolagens balansräkningar. Projektet fokuserar på gränslandet mellan bankens två verksamhetsmål. En viktig frågeställning är om Riksbanken bör ta hänsyn till företagets vinstsituation när penningpolitiken utformas. Det handlar om huruvida effekterna av en ränteförändring är beroende av företagets ekonomiska situation. Några andra projekt handlar om svenska bankers företagsutlåning. Dels analyseras risker i företagsportföljerna med hjälp av kreditriskmodeller, dels utvärderas bankernas egna kvantitativa värderingar av motparternas betalningsförmåga. Dessa projekt är intressanta inte minst mot bakgrund av de förestående förändringarna av finansinspektionens tillsyn av bankerna. Detta gäller speciellt beräkningarna av bankers buffertkapital för täckning av förluster i verksamheten.

Jesper Lindé är forskare på Riksbanken. Hans forskning är inriktad på hur ränteförändringar påverkar ekonomin och samspelet mellan prisstabilitet och finansiell stabilitet.

Riksbankens forskningsavdelning fick följande artiklar godkända för publicering under 2003:

- "Microfoundations of Macroeconomic Price Adjustment: Survey Evidence from Swedish Firms" av Mikael Apel, Kerstin Hallsten och Richard Friberg. *Journal of Money, Credit and Banking*.
- "The exchange rate and its fundamentals in a complex world" av Marianna Grimaldi och Paul de Grauwe. *Review of International Economics*.
- "Finding Good Predictors for Inflation: A Bayesian Model Averaging Approach" av Tor Jacobson och Sune Karlsson. *Journal of Forecasting*.
- "World-Wide Purchasing Power Parity" av Tor Jacobson och Marianne Nessén. *Empirical Economics*.
- "Forecast-Based Monetary Policy: The Case of Sweden" av Per Jansson och Anders Vredin. *International Finance*, 6(3), 2003.
- "Swedish Postwar Business Cycles: Generated Abroad or at Home?" av Jesper Lindé. *Scandinavian Journal of Economics*.
- "Comments on 'The Output Composition Puzzle: A Difference in the Monetary Policy Transmission Mechanism in the U.S. and the Euro Area' by Angeloni, Kashyap, Mojon and Terlizzese" av Jesper Lindé. *Journal of Money, Credit and Banking*.
- "Simple Monetary Policy Rules and Exchange Rate Uncertainty" av Kai Leitemo och Ulf Söderström. *Journal of International Money and Finance*.
- "Average Inflation Targeting" av Marianne Nessén och David Vestin. *Journal of Money, Credit and Banking*.
- "Bayesian assessment of dimensionality in reduced rank regression" av Mattias Villani och Jukka Corander. *Statistica Neerlandica*.

Riksbankens forskningsavdelning publicerade följande urval titlar i sin Working Paper Series:

- "Intersectoral Wage Linkages in Sweden" av Kent Friberg.
- "Monetary Policy Analysis in a Small Open Economy using Bayesian Cointegrated Structural VARs" av Mattias Villani och Anders Warne.
- "Internal Ratings Systems, Implied Credit Risk and the Consistency of Banks' Risk Classification Policies" av Tor Jacobson, Jesper Lindé och Kasper Roszbach.
- "Bank Lending Policy, Credit Scoring and the Survival of Loans" av Kasper Roszbach.
- "Monetary Policy Shocks and Business Cycle Fluctuations in a Small Open Economy: Sweden 1986-2002" av Jesper Lindé.
- "Business Survey Data: Do They Help in Forecasting the Macro Economy?" av Jesper Hansson, Per Jansson och Mårten Löf.
- "Bayes Estimators of the Cointegration Space" av Mattias Villani.
- "Financial cycles and bankruptcies in the Nordic countries" av Jan Hansen.
- "Inflation, Markups and Monetary Policy" av Magnus Jonsson och Stefan Palmqvist.
- "Taylor rules and the predictability of interest rates" av Paul Söderlind, Ulf Söderström och Anders Vredin.

■ Riksbankens bolag

Under 2003 genomfördes stora förändringar i Riksbankens bolag. En avsiktsförklaring tecknades med Securitas om överlåtelse av merparten av Pengar i Sverige AB till Securitas Värde AB. Försäljningen av tidigare Tumba Bruk till Crane & Co Inc. slutfördes. Besluten innebär att avgörande steg togs för att koncentrera Riksbankens verksamhet till huvuduppgifterna, prisstabilitet och finansiell stabilitet.

Om överlåtelsen av verksamheten i Pengar i Sverige AB kan genomföras som planerat kommer merparten av Riksbankens operativa uppgifter inom kontanthantering och sedeltillverkning att upphöra samtidigt som verksamheten får starka och professionella ägare.

KONTANTHANTERINGEN

Riksbanken har historiskt ansvarat för en stor del av den praktiska hanteringen med att distribuera sedlar och mynt. Under många år hade Riksbanken kontor i nästan alla län, där sedlar och mynt lagrades och lämnades ut till banker och postkontor. Kontoren svarade också för äkthetskontroll, makulering och uppräknings. Antalet kontor minskades successivt och var elva i slutet av 1990-talet. Verksamheten bedrevs då fortfarande som en avdelning inom Riksbanken.

Riksbanksfullmäktige beslutade 1998 att avskilja merparten av kontanthanteringen till ett separat bolag som fick namnet Pengar i Sverige AB (PSAB). Syftet var att renodla Riksbankens uppgifter och att åstadkomma en mer rationell struktur på kontantmarknaden. Verksamheten ansågs ineffektiv och bedrevs delvis i konkurrens med privata företag. Tanken var att inom bolagets ram rationalisera verksamheten och därefter avyttra den till bankerna eller andra privata aktörer.

Under perioden 1999-2002 genomfördes omfattande strukturförändringar samtidigt som en viss kommersiell utbyggnad gjordes. Ett nytt datasystem för kontanthanteringen introducerades under 2001-2002.

Våren 2002 fattade Riksbanken beslut om en ny inriktning för kontanthanteringen bland annat

efter kritik från aktörer på marknaden, vilka ansåg att PSAB genom sitt monopol på valuterings fick otillbörliga konkurrensfördelar. Beslutet innebär att verksamheten i PSAB delades upp i två separata bolag. Den kommersiella verksamheten överfördes till ett nytt bolag, Pengar i Sverige AB (PIS). Avsikten var att detta bolag så snart som möjligt skulle säljas till privata intressenter. De riksbanksnära, icke-kommersiella grossistuppgifterna, bland annat valuterings, fördes till Svensk Kontantförsörjning AB (SKAB). I beslutet ingick att möjligheten att överlåta SKAB till bankerna skulle prövas.

Ombildningen av PSAB genomfördes formellt den 1 september 2002 men den praktiska separeringen av verksamheten kunde fullföljas först i början av 2003. Då reducerades också antalet kontor i vilka SKAB bedriver sin verksamhet till fyra. SKAB har idag cirka 50 anställda.

PIS arbetar med hantering av dagskassar och kontantautomater samt värdetransporter för banker och detaljhandel. Under 2002 hade det skett en uppbyggnad av värdetransportrörelsen i PIS som visade sig leda till betydande lönsamhetsproblem. Detta var huvudorsaken till att bolagets verkställande direktör avgick i slutet av 2002. Under våren 2003 fattade styrelsen i PIS beslut om omfattande omstruktureringsåtgärder för att åstadkomma lönsamhet i bolaget. Antalet fullserviceställen minskades från 13 till fyra och antalet anställda reducerades successivt under året med cirka 100 årsarbetare. Efter detta har bolaget cirka 350 årsarbetare och årsomsättningen 2003 var cirka 250 miljoner kronor.

Sedan hösten 2002 har det pågått ett intensivt arbete för att sälja PIS och diskussioner har förts med olika intressenter. Den avsiktsförklaring som tecknades i december 2003 innebär att Securitas Värde AB avser att överta huvuddelen av verksamheten i PIS. Avsikten är också att cirka 300 av bolagets anställda ska erbjudas anställning i Securitas Värde AB. Ett slutgiltigt överlåtelseavtal avses tecknas i februari 2004. Då fastställs även

köpeskillingen med utgångspunkt från bokförda värden. Affären förutsätter godkännande av Konkurrensverket.

Riksbanken inledde efter folkomröstningen om euron i slutet av 2003 en utredning om hur den icke-kommersiella riksbanksnära grossistverksamheten ska bedrivas i fortsättningen med syfte att ytterligare förbättra och effektivisera kontant-hanteringen i samhället. Aktörerna på kontantmarknaden medverkar i en referensgrupp. Utredningen ska vara klar i april 2004.

AB TUMBA BRUK/CRANE AB

Tumba Bruk grundades 1755 och är därmed ett av världens äldsta sedelpappersbruk. Till Tumba Bruk hörde tidigare även Myntverket i Eskilstuna. Som en följd av Riksbankens strävan att koncentrera sin verksamhet på huvuduppgifterna inleddes ett försäljningsarbete under 2001. Verksamheten i Tumba Bruk var olönsam och krävde stora investeringar i produktionsutrustning och marknadssatsningar för att kunna nå lönsamhet.

Enligt en överenskommelse som träffades i slutet av 2001 övertogs ledningsansvaret för Tumba Bruk från och med 2002 av Crane & Co Inc. med säte i Massachusetts, USA. Detta bolag är en välrenommerad tillverkare av sedel- och finpapper och har bland annat lång tradition som leverantör av sedelpapper för amerikanska dollarsedlar. Crane såg Tumba Bruk som en möjlighet till etablering på världsmarknaden. Enligt överenskommelsen kvarstod Riksbanken som ägare till utgången av 2003. Bolaget drivs sedan 2002 under namnet Crane AB.

Crane AB i Tumba består av ett pappersbruk för sedelpapper och ett sedeltryckeri. Betydande omstruktureringar och nyinvesteringar har genomförts under de senaste åren för att göra verksamheten konkurrenskraftig. Bolaget har idag en betydande export av främst sedelpapper. Bolaget har cirka 250 anställda och en årsomsättning på cirka 400 miljoner kronor.

En slutlig uppgörelse träffades i december 2003, som innebar att Crane & Co Inc. förvärvade samtliga aktier i Crane AB den 30 december 2003. Inom ramen för de träffade uppgörelserna har Crane AB ett leveransavtal med Riksbanken som gäller till och med 2005.

Försäljningen av tidigare Tumba Bruk till Crane & Co Inc. slutfördes under 2003.

Myntverket avskildes från Tumba Bruk och såldes 2002 som en separat enhet till finska statens myntverk, Rahapaja Oy. Mynttillverkningen drivs vidare i Eskilstuna under namnet Nordic Coin AB Svenska Myntverket.

Riksbanken har med riksdagens godkännande som gåva överlämnat de delar av bruksområdet i Tumba som är byggnadsminnesförklarade till Statens fastighetsverk. Riksbanken har också beslutat finansiera ett bruksmuseum inom bruksområdet där Tumba Bruks 250-åriga historia ska visas för allmänheten. Museet ska drivas av Myntkabinettet och beräknas öppna 2005.

Den samlade köpeskillingen för hela tidigare AB Tumba Bruk (Myntverk, Crane AB samt mark i Tumba som Riksbanken fortfarande äger) beräknas uppgå till cirka 250 miljoner kronor. Köpeskillingen ligger därmed i nivå med vad Riksbanken ursprungligen år 2001 beräknade som rimligt för aktierna i AB Tumba Bruk.

■ Kontroll och insyn

Riksbanken har i regeringsformen getts en självständig ställning när det gäller ansvaret för penningpolitiken. Direktionen ansvarar gemensamt för bankens huvuduppgifter, att upprätthålla pristabilitet och att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Direktionen ansvarar även för Riksbankens övriga verksamhet, till exempel förvaltningen av guld- och valutareserven och försörjningen av sedlar och mynt. Riksbanken får i sitt arbete inte ta emot instruktioner från någon annan. Mot den bakgrunden är det viktigt med god kontroll och insyn i Riksbankens verksamhet.

Riksbankschef *Lars Heikensten* och moderaternas partiledare *Fredrik Reinfeldt* i samband med den offentliga utfrågningen av riksbankschefen i riksdagens finansutskott den 16 oktober.

RIKSDAGENS ROLL

Riksbanken är en myndighet under riksdagen. Efter allmänna val utser riksdagen elva ledamöter i riksbanksfullmäktige, som återspeglar den politiska sammansättningen i riksdagen. De sex ledamöterna i Riksbankens direktion väljs av riksbanksfullmäktige för mandatperioder på sex år. Normalt väljs en ledamot varje år enligt ett rullande schema. Fullmäktiges roll i övrigt är främst att övervaka och kontrollera direktionens arbete. Riksbanksfullmäktiges ordförande och vice ordförande har närvaro- och yttranderätt vid direktionens sammanträden, men inte förslags- och beslutsrätt.

Riksbankens rapportering om penningpolitiken till Riksdagen sker genom en skriftlig rapport två gånger om året. Då framträder också riksbankschefen inför riksdagens finansutskott vid en offentlig utfrågning. Årsredovisningen lämnas till riksdagen i februari varje år. Därutöver kan riksbankschefen eller enskilda direktionsledamöter inbjudas till finansutskottet i speciella frågor som intresserar utskottets ledamöter. Under senare år har bland annat lönebildningen, den finansiella stabiliteten och Riksbankens bolag diskuterats vid dessa möten som genomförts på initiativ av såväl finansutskottet som Riksbankens ledning.

ÖPPENHET OCH TYDLIGHET

Riksbanken står fri från partipolitik och gör egna och självständiga bedömningar om penningvärdets utveckling och finansiell stabilitet. Samtidigt fattar Riksbanken beslut som påverkar både den svenska ekonomiska utvecklingen i stort och enskilda människors ekonomi. Förändringar av reporäntan påverkar till exempel rörliga bostadsräntor tämligen omgående. För att riksdagen och allmänheten ska kunna utöva kontroll har Riksbanken valt att vara långt mer öppen och tydlig med underlag för sina beslut än vad lagar och regler kräver.

Väl utarbetade analytiska ramar och handlingsregler är ett sätt att öka tydligheten. Direktionen har exempelvis preciserat hur man tolkar prisstabilitetsmålet, vilket tidsperspektiv som penningpolitiken normalt baseras på och hur olika former av störningar hanteras. På motsvarande sätt finns utgångspunkterna för bankens analyser av den finansiella stabiliteten och under vilka förutsättningar som Riksbanken kan ge likviditetsstöd till banker beskrivet.

Om allmänheten litar på att Riksbanken kan upprätthålla prisstabilitet ökar förutsättningarna för att inflationen ska förbli låg. Om finansmarknaderna har tilltro till Riksbanken och förstår grunderna för direktionens beslut blir utvecklingen på finansmarknaden lugn. Ett brett förtroende i samhället för att Riksbanken kan nå sina mål underlättar Riksbankens arbete. Öppenhet är viktigt för förtroendet.

Riksbankens bedömningar publiceras årligen i fyra inflationsrapporter och två rapporter om den finansiella stabiliteten. Där finns utförliga beskrivningar av bankens analyser och slutsatser. Rapporterna är underlag för direktionens beslut.

De penningpolitiska besluten offentliggörs dagen efter direktionens sammanträde genom ett pressmeddelande. Vid ränteändringar eller andra viktiga händelser hålls presskonferenser, vilka numera även direktsänds på Riksbankens webbplats. Efter cirka två veckor offentliggörs protokollen från de penningpolitiska sammanträdena. Där framgår hur direktionen diskuterat och hur enskilda ledamöter röstat. Därutöver håller direktionsledamöterna ett stort antal offentliga anföranden där man ger sin syn på den ekonomiska utvecklingen. Genom sitt sätt att kommunicera är Riksbanken en av världens mest öppna centralbanker.

På Riksbankens webbplats www.riksbank.se finns alla rapporter, anföranden och protokoll som Riksbanken publicerar. Där kan man också kostnadsfritt beställa bankens olika publikationer.

Riksbanken driver även ett program för information till gymnasieelever och studerande på högskolor och universitet. Det innefattar seminarier för gymnasielärare, föreläsningar om penningpolitik och finansiell stabilitet samt studiematerial. I Riksbankens kvartalstidskrift *Penning- och valutapolitik* publiceras ekonomiska uppsatser.

Den bästa samlade informationskällan är Riksbankens webbplats www.riksbank.se. Där finns alla rapporter, anföranden och protokoll som Riksbanken publicerar och där kan man också kostnadsfritt beställa bankens olika publikationer.

■ Den penningpolitiska processen

Riksbankens mål är ett fast penningvärde och ett säkert och effektivt betalningsväsende. Här beskrivs hur banken gör prognoser och analyser, hur beslut förbereds och vad som händer när besluten är fattade och uppgifter verkställs.

Direktionen håller normalt åtta penningpolitiska sammanträden under ett år då man fattar beslut om reporäntan. Till dessa sammanträden tas ett penningpolitiskt underlag fram. Fyra gånger om året presenteras Riksbankens samlade syn på utsikterna för inflationen under de kommande två åren i inflationsrapporten.

Processen med att ta fram en inflationsrapport startar cirka sex veckor innan rapporten ska publiceras. Arbetet inleds på avdelningen för penningpolitik. Där tas först en policyrapport fram, som är ett internt dokument med avdelningens syn på de framtida inflationsutsikterna. Rapporten presenteras först för den penningpolitiska beredningsgruppen. Den består av chefstjänstemän och rådgivare till direktionen och leds av den direktionsledamot som har beredningsansvar för penningpolitiken. Därefter presenteras bedömningarna för direktionen och rapporten omarbetas till en inflationsrapport, som speglar direktionens uppfattning.

Dagen innan inflationsrapporten publiceras samlas direktionen till ett penningpolitiskt sammanträde. Då redovisas de slutsatser för reporäntan som den penningpolitiska beredningsgruppen dragit av underlaget. Direktionen fastställer där-

efter inflationsrapporten och tar ställning till om reporäntan ska ändras eller inte.

När inflationsprognosen tas fram görs en bedömning av den mest sannolika utvecklingen av faktorer som anses ha störst betydelse för prisutvecklingen:

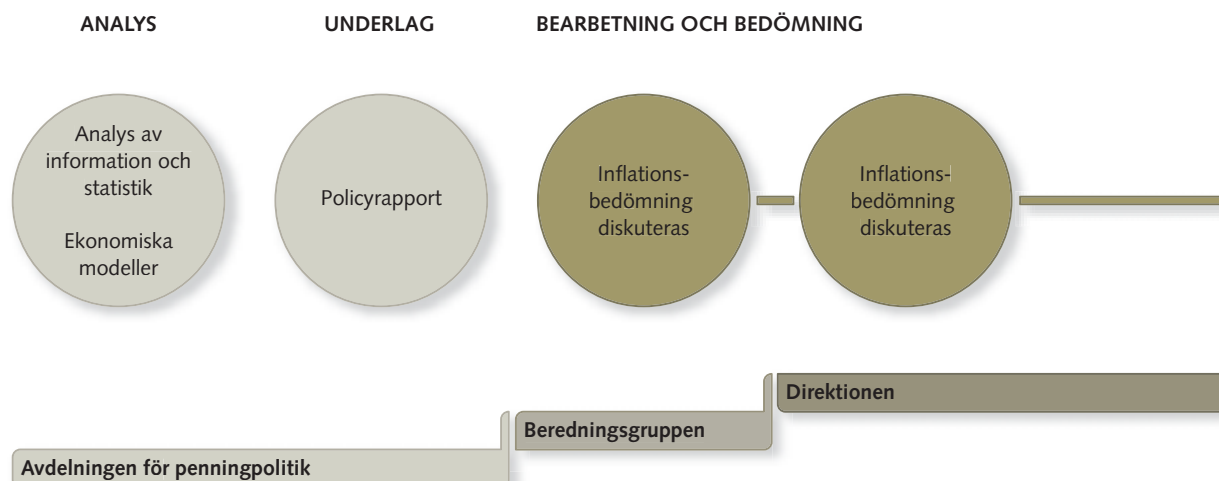
1. den aktuella inflationsutvecklingen och de finansiella förhållandena, så som räntor, växelkurser, börs och småhuspriser
2. utvecklingen i omvärlden
3. den ekonomiska utvecklingen i Sverige
4. inflationsförväntningarna

För att tydliggöra konsekvenserna för penningpolitiken utgår analysen från antagandet att reporäntan hålls oförändrad under prognosperioden. En bedömning görs också av riskerna för andra utvecklingsbanor än den mest sannolika. Vidare redovisas en bedömning där utgångspunkten är den ränta som de finansiella marknaderna väntar sig. I arbetet används både mindre, partiella modeller, och större, ekonometriska modeller.

ÖPPEN OCH TYDLIG KOMMUNIKATION

En viktig del av den penningpolitiska processen är att bankens analys och slutsatser presenteras

FIGUR 1
Processen vid inflationsrapport och räntebeslut

på ett tydligt och pedagogiskt sätt för olika intressenter. Respekten för och tilltron till Riksbankens arbete bygger på att den tankesammanhang som banken följer är klar, att angivna handlingsregler följs samt att kommunikationen är öppen och tydlig. Syftet med inflationsrapporten är därför inte bara att ta fram ett penningpolitiskt beslutsunderlag utan även att sprida kunskap om de bedömningar som Riksbanken gör till en bredare allmänhet. På så vis underlättar Riksbanken för utomstående att följa, förstå och utvärdera penningpolitiken. Riksbankens strävan är att inflationsrapportens prognoser och övriga analyser ska uppmuntra till diskussion om penningpolitiska frågor och därigenom

leda till att underlaget för penningpolitiken förbättras.

GENOMFÖRANDE AV PENNINGPOLITIKEN

Riksbankens främsta penningpolitiska instrument är reporäntan. Den ändras i avsikt att påverka andra räntor i ekonomin och därmed den ekonomiska aktiviteten och inflationen. Hur effektivt en centralbank påverkar ränteläget beror inte bara på hur den sätter reporäntan utan också på hur de penningpolitiska beslutsfattarna uttrycker sina penningpolitiska avsikter i tal, inflationsrapporter, pressmeddelanden och penningpolitiska protokoll. Riksbanken kan dessutom påverka de ekonomiska

Irma Rosenberg (t.h.) är vice riksbankschef med ansvar för beredning av ärenden från den penningpolitiska avdelningen. *Charlotta Hyléen, Jesper Johansson* och *Josef Svensson* arbetar på prognosenheten.

BESLUT

KOMMUNIKATION

Inflationsbedömning och innehåll i inflationsrapporten diskuteras

Räntebeslut diskuteras

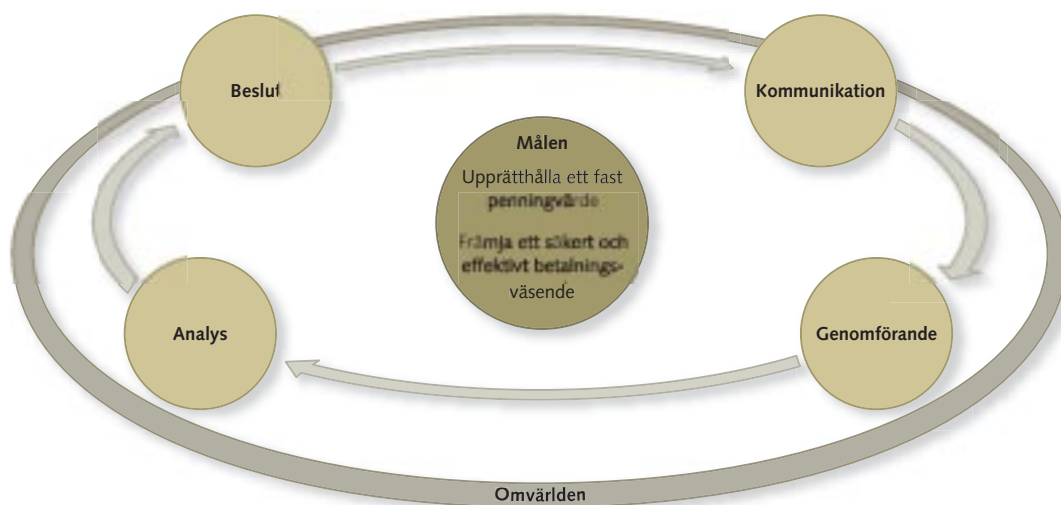
Penningpolitiskt möte med räntebeslut

Inflationsrapport och räntebeslut presenteras

Beredningsgruppen

Direktionen

FIGUR 2
Riksbankens styrning av dagslåneräntan.

förhållandena genom att göra valutainterventioner. Med det menas att Riksbanken köper och säljer utländsk valuta mot kronor på valutamarknaden för att påverka växelkursen. Valutainterventioner är dock ett medel som används med stor återhållsamhet. Beredskap för att göra valutainterventioner upprätthålls via valutareserven.

RÄNTESTYRNING

Riksbanken styr marknadens kortaste ränta, den så kallade dagslåneräntan, genom olika finansiella instrument. Bankerna erbjuder att placera och låna till förutbestämda räntor över natten, de så kallade in- och utlåningsräntorna. Dessa ligger 75 räntepunkter (0,75 procentenheter) under och över reporäntan. Bankerna kan alltså alltid sätta in

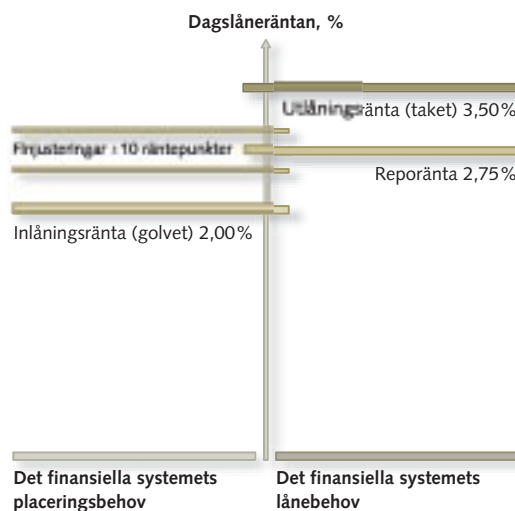
eller låna pengar i Riksbanken med en dags löptid till kända räntor. Därför finns det ingen anledning för dem att placera till en lägre ränta än vad de kan få i Riksbanken eller låna till en högre ränta än Riksbankens utlåningsränta. Med andra ord har det skapats ett golv och ett tak för marknadens dagslåneränta, den så kallade räntekorridoren.

En gång i veckan genomför Riksbanken den så kallade penningpolitiska repån. För att stabilisera dagslåneräntan genomför Riksbanken dagligen finjusteringar beroende på bankernas placerings- och lånebehov under dagen.

Riksbanken kontrollerar därigenom i praktiken marknadens dagslåneränta. De korta marknadsräntorna upp till ungefär ett år påverkas starkt av den förväntade utvecklingen av dagslåneräntan, det vill säga Riksbankens reporänta. Räntor med längre löptid, exempelvis tio år, påverkas även i hög grad av andra faktorer så som förväntningar om framtida inflation och av ränteutvecklingen i omvärlden.

Ett beslut om förändrad reporänta kommer sällan som en överraskning på de finansiella marknaderna. Aktörerna försöker förutse vilka beslut som Riksbankens direktion kan komma att fatta, samtidigt som det är Riksbankens uttalade avsikt att inte överraska. Klar och tydlig information om på vilka grunder de penningpolitiska besluten fattas gör det möjligt för marknadsaktörerna att i ljuset av ny information om till exempel konjunkturen bilda sig en egen uppfattning om hur penningpolitiken kommer att utformas. En följd av detta är att räntebildningen på de finansiella marknaderna ofta anpassats till en ändring av reporäntan redan innan ett sådant beslut fattats.

FIGUR 3
Riksbankens styrning av dagslåneräntan

Anm. Exemplet avser en reporänta på 2,75 % vilket den var vid utgången av 2003.

■ Analysen av finansiell stabilitet

All handel med varor och tjänster förutsätter att betalningar kan genomföras snabbt och effektivt. Det är därför samhällsekonomiskt mycket viktigt att betalningssystemet fungerar säkert och effektivt. Riksbanken analyserar och övervakar fortlöpande stabiliteten och effektiviteten i det finansiella systemet.

RIKSBANKENS OPERATIVA ANSVAR

Svenska kronor är landets lagliga betalningsmedel. Riksbanken är enligt lag ensam utgivare av sedlar och mynt i kronor. Distribution av sedlar och mynt till allmänheten sker framförallt via bankerna. Tryckning av sedlar, prägning av mynt samt distribution av sedlar och mynt till bankerna och Svensk kassaservice utförs av Riksbankens bolag eller på beställning från Riksbanken av fristående företag. Riksbanken övervakar att uppgifterna sköts på ett sätt som är effektivt och säkert för samhället.

Merparten av betalningarna i den svenska ekonomin sker numera inte med kontanter, utan genom elektroniskt överförda kontobetalningar. Riksbankens operativa ansvar är i det avseendet begränsat till att hantera systemet för stora betalningar mellan bankerna, det så kallade RIX-systemet.

RIKSBANKENS ÖVERVAKNINGARBETE

Riksbanken övervakar stabiliteten och effektiviteten i det finansiella systemet i sin helhet. Syftet är att identifiera vad som skulle kunna leda till en kris som allvarligt hotar det finansiella systemet. Finansinspektionen har huvudansvar för övervakningen av de enskilda finansiella instituten.

Bankernas centrala roll i ekonomin gör att en kris i banksystemet skulle kunna drabba betalningsväsendet och kreditgivningen på ett allvarligt sätt. En viktig del av Riksbankens övervakningsuppgift är därför att löpande bedöma riskerna i de större svenska bankerna.

Bankerna har en samhällsekonomiskt viktig uppgift, bland annat som betalningsförmedlare. Samtidigt har banker inneboende stabilitetsproblem i sin verksamhet. Deras tillgångar, till exempel krediter till allmänheten, har längre bindningstid än skulderna som ofta består av inlåning eller lån från andra banker som är tillgängliga för insättarna omedelbart eller med kort varsel. Problem i en bank kan sprida sig vidare till andra banker.

Det kan bero på att de har skulder sinsemellan, att de har likartad verksamhet och därför kan drabbas av samma problem eller för att det finns misstankar om att det finns kopplingar mellan bankerna.

Övervakningen av stabiliteten i det finansiella systemet ställer också krav på att den finansiella infrastrukturen övervakas. Det är de system som är centrala för att det svenska finansiella systemet ska fungera, till exempel RIX, VPC och BGC. Brister i rutinerna eller i den tekniska utformningen kan leda till samhällsekonomisk ineffektivitet och systemkriser.

Lars Nyberg, vice riksbankschef, på presskonferensen i samband med publiceringen av rapporten Finansiell stabilitet den 24 november. Rapporten publiceras två gånger om året och innehåller också fördjupningar inom områden som är viktiga för effektiviteten och säkerheten i betalningsväsendet.

RIX är Riksbankens system för att hantera stora betalningar mellan bankerna. *Anders Blomqvist, Hanna Törnqvist och Lise-Lott Hoffman* arbetar på enheten för betalningssystem.

RIKSBANKENS LÖPANDE ANALYS

Den finansiella stabiliteten kan hotas av många skäl. Bankernas låntagare kan agera på ett sådant sätt att det påverkar bankernas sårbarhet om de inte kan betala sina lån och därmed orsaka kreditförluster. Bankernas eget agerande kan också påverka stabiliteten i systemet om de fattar beslut som leder till förluster. Dessutom kan utformningen av olika delar av den finansiella infrastrukturen påverka bankernas förmåga att hantera störningar. Riksbanken analyserar därför bankernas viktigaste låntagarkategorier, bankkoncernerna, och den finansiella infrastrukturen.

Svenska hushåll och företag är viktiga låntagargrupper och kan orsaka stora kreditförluster i bankerna. Bedömningar av hushållens och företagens betalningsförmåga och finansiella situation görs därför löpande.

De stora bankkoncernerna analyseras från olika perspektiv. Lönsamhetens utveckling visar bank-

ernas förmåga att skapa en buffert för framtida oväntade förluster. Analysen av bankernas kreditportföljer kan visa hur kreditförlusterna kommer att utvecklas de närmaste ett till två åren.

Hur bankerna väljer att finansiera sig ger en bild av vilka likviditetsrisker de tar. Skuldsidan i bankernas balansräkningar analyseras därför också. Om problem i en enskild bank sprider sig vidare till andra aktörer i systemet via de åtaganden bankerna har gentemot varandra kan detta få omedelbara effekter på betalningssystemet. Riksbanken följer därför också i vilken utsträckning bankerna är exponerade mot varandra.

Riksbankens viktigaste verktyg för att förhindra en systemkris är det inflytande Riksbanken utövar på de finansiella instituten och på andra myndigheter. En öppen dialog med finansiella institut, Finansinspektionen och andra myndigheter är ett viktigt medel i stabilitetsarbetet. Samarbete och informationsutbyte sker också regelbundet med

Riksbanken är enligt lag ensam utgivare av sedlar och mynt i kronor.

de nordiska och baltiska centralbankerna, eftersom de svenska bankkoncernerna har en stor del av sin verksamhet i grannländerna.

Riksbankens analys av systemstabiliteten publiceras två gånger om året i rapporten Finansiell stabilitet. Rapporten innehåller också fördjupningar inom områden som är viktiga för effektiviteten och säkerheten i betalningsväsendet. Rapporten och dess slutsatser diskuteras med Finansinspektionen och bankerna samt är underlag för offentliga anföranden.

REGELVERK OCH KRISHANTERING

Utöver den löpande övervakningen deltar Riksbanken även i arbetet med att utarbeta det regelverk som sätter ramar för de finansiella företagen. Regelverket för svenska finansiella institut beslutas av regeringen i samarbete med Finansinspektionen. Riksbanken påverkar utformningen genom

att delta i olika internationella arbetsgrupper och genom remissvar som uttrycker bankens uppfattning.

I övervakningsarbetet ingår även krishantering. Staten kan behöva agera för att hantera en kris om en sådan ändå skulle inträffa. Riksbanken har därför utarbetat en krisorganisation som ständigt hålls aktuell. För att undvika en systemkris kan Riksbanken också, om det finns synnerliga skäl, ge banker och kreditinstitut likviditetsstöd på särskilda villkor. Övervakningen och krishanteringen är intimt förknippade med varandra eftersom den löpande övervakningen är en förutsättning för att kunna bedöma om stöd bör ges.

■ Kontanthantering

Riksbanken ska enligt lag främja ett säkert och effektivt betalningsväsende och svara för landets försörjning av sedlar och mynt. Kontanthantering är en omfattande process där Riksbankens bolag Svensk Kontantförsörjning AB (SKAB) är en viktig aktör.

Det finns cirka 100 miljarder kronor i form av sedlar och mynt i omlopp i samhället. Varje år behöver nya sedlar tryckas och nya mynt präglas. Riksbanken gör prognoser för den framtida efterfrågan på kontanter. Utifrån prognoserna beställer Riksbanken sedlar och mynt ungefär ett år i förväg. När de nytryckta sedlarna lämnar Crane AB (före detta Tumba Bruk) och när mynten lämnar Nordic Coin/Svenska Myntverket fraktas de till fyra kontor runt om i landet. Kontoren drivs av SKAB, som på uppdrag av Riksbanken sköter kontantlagret och lämnar ut och tar emot sedlar och mynt.

BANKERNA OCH SVENSK KASSASERVICE

För att få tillgång till kontanter vänder sig bankerna och Svensk kassaservice till SKAB. Det är bara de som har avtal med Riksbanken och som har ett konto i det nationella betalningssystemet RIX som kan köpa kontanter av Riksbanken. Sedlarna och mynten finns i lager på kontoren tills en bank eller Svensk kassaservice beställer kontanter. När kontanterna hämtas från kontoren debiteras banken eller Svensk kassaservice för samma summa på sitt konto i RIX-systemet. Kontanterna fraktas därefter av en värdetransportör till beställaren. Banken och Svensk kassaservice förser i sin tur sina kunder, privatpersoner och handeln med kontanter. Detta kan exempelvis ske genom uttag från en bankomat, eller i form av växelkassor till handeln.

KONTANTER I OMLOPP

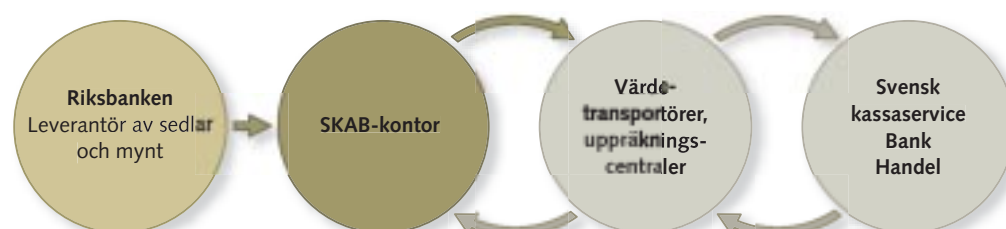
En sedel finns i omlopp i samhället under några år. Livslängden beror på valören, 20-kronorssedeln har kortast livslängd, cirka ett år. Ju högre valör desto längre livslängd, 1000-kronorssedeln varar mer än fem år. Mynten finns kvar i omlopp mycket längre än sedlarna. De stannar kvar i spargrisen, i bilen, i fickan, eller i botten av handväskan. Under omloppstiden kommer pengarna ibland tillbaka till banken eller Svensk kassaservice. Privatpersoner tar ut kontanter från sina konton och handlarna lämnar in sina dagskassor för att inte ha för mycket pengar i butiken över natten.

Om en bank eller en butik får ett överskott av kontanter som de vill lämna ifrån sig tar en värdetransportör emot pengarna. Värdetransportören kan i första hand försöka att utjämna en kunds överskott mot en annans underskott och på så sätt cirkulerar pengarna utan att de kommer tillbaka till SKAB-kontoren. Men SKAB kan också ta hand om överskott åt banken eller Svensk kassaservice. Det fraktas då till någon av de fyra kontoren. Kontanterna måste vara räknade, kvalitetssorterade och äkthetskontrollerade av värdetransportören. När kontanterna kommer in till kontoren krediteras bankens eller Svensk kassaservice konto i RIX.

RIKSBANKEN ÖVERVAKAR

Sedlar som inte är i omlopp i samhället utan finns i lager vid de fyra kontoren kallas blanketter. Först

FIGUR 4
Principskiss över kontanthantering

när de hämtas ut därifrån får de sitt nominella värde som betalningsmedel. När sedlar och mynt lämnas ut ifrån eller lämnas in till kontoren och bankens eller Svensk kassaservice konto debiteras eller krediteras kallas det valuterings. När sedlarna blir smutsiga, sönderrivna, eller uttjänta på annat sätt transporteras de tillbaka till kontoren för att makuleras. Ungefär 90 miljoner sedlar makuleras varje år. Riksbanken har fastställt olika mått för hur trasig eller smutsig en sedel ska vara när den förstörs. Måtten finns inprogrammerade i sedelsorteringsmaskinerna som kontrollerar sedlarna vartefter de matas in. Det sker även en äkthets-

kontroll i maskinerna före makuleringen. När maskinerna strimlat och pressat ihop sedelresterna till briketter skickas de slutligen till en förbränningsstation.

Riksbanken övervakar makuleringen på SKAB:s kontor och ser bland annat till att makuleringen görs enligt de regler som Riksbanken har bestämt. Säkerhetsanordningarna på kontoren är rigorösa. Även mynt tas om hand när de tjänat ut. Det är dock relativt få mynt som kommer tillbaka till kontoren. De mynt som gör det samlas upp tills de är tillräckligt många och förs då till en anläggning för nedsmältning och metallåtervinning.

Det finns cirka 100 miljarder kronor i form av sedlar och mynt i omlopp i samhället. Varje år behöver nya sedlar tryckas och nya mynt präglas. *Anders Ekström, Mithra Ericson, Per-Olof Arevik och Ulrika Johansson* arbetar på enheten för betalningsmedel.

■ Organisation

Riksbanken är organiserad i elva avdelningar. Tre av dem har direkt inriktning mot bankens huvudmål: avdelningen för penningpolitik, avdelningen för finansiell stabilitet och avdelningen för marknadsoperationer.

AVDELNINGEN FÖR PENNINGPOLITIK

Svarar för den penningpolitiska analysen, som är underlag för de beslut som fattas för att uppfylla målet om ett fast penningvärde. Avdelningen följer och analyserar prisutvecklingen samt ansvarar för finansmarknads- och betalningsbalansstatistik.

Avdelningschef: Anders Vredin

Antal anställda: 67

AVDELNINGEN FÖR FINANSIELL STABILITET

Svarar för analysen av det finansiella systemets stabilitet, som är underlag för de beslut som fattas för att uppfylla målet om att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Avdelningen övervakar och analyserar infrastrukturen i betalningssystemet, enskilda större aktörer och kontanthandlingen.

Avdelningschef: Martin Andersson

Antal anställda: 32

AVDELNINGEN FÖR MARKNADSOPERATIONER

Genomför penning- och valutapolitiska åtgärder i syfte att påverka ränte- och/eller växelkursen enligt de penningpolitiska besluten. Därutöver förvaltar avdelningen Riksbankens tillgångar i utländsk valuta och samlar in statistik om ränte- och valutamarknaderna. Avdelningen ansvarar även för driften av Riksbankens betalningssystem för stora betalningar mellan bankerna och för försörjningen av sedlar och mynt.

Avdelningschef: Mats Galvenius

Antal anställda: 59

ADMINISTRATIVA AVDELNINGEN

Svarar för kontors- och fastighetservice, transporter, säkerhet, planering och budget, redovisning, löne- och ekonomisystem, finansadministration, personalutveckling och kompetensförsörjning.

Avdelningschef: Agneta Rönström

Antal anställda: 111

DIREKTIONS-AVDELNINGEN

Ansvarar för administration av direktionens och riksbanksfullmäktiges sammanträden. Avdelningen ger också juridiskt stöd och utför utredningsuppdrag.

Avdelningschef: Björn Hasselgren

Antal anställda: 24

FORSKNINGSAVDELNINGEN

Bedriver forskning inom områden som är relevanta för Riksbanken och stödjer andra avdelningar i verksamhet som har anknytning till forskning.

Avdelningschef: Tor Jacobson

Antal anställda: 12

INFORMATIONSAVDELNINGEN

Svarar för bankens kommunikationsstrategi och samordnar extern och intern information. Där ingår presstjänst, webbplatser, publikationer, översättningsarbete, föreläsnings- och seminarieverksamhet samt bibliotek och arkiv.

Avdelningschef: Leif Jacobsson

Antal anställda: 18

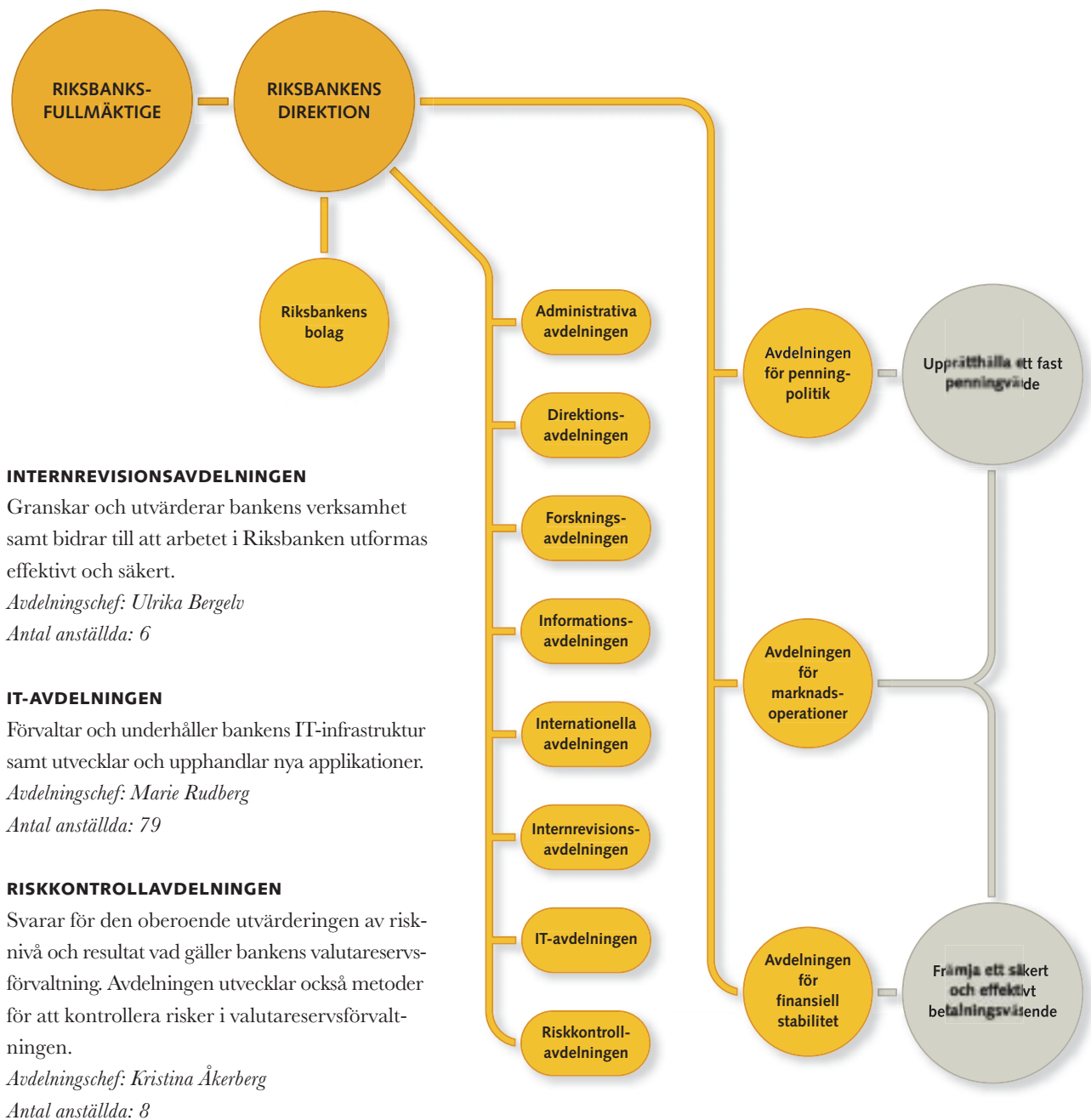
INTERNATIONELLA AVDELNINGEN

Samordnar och utvecklar Riksbankens internationella arbete samt biträder direktionen i internationella kontakter.

Avdelningschef: Christina Nordh Berntsson

Antal anställda: 10

FIGUR 5
Riksbankens organisation

Siffrorna för antal anställda avser årsarbetare vid årets slut.

■ Medarbetare

Stöd till intern rekrytering, utbildning i ledarskap samt fortsatt arbete med att skapa en jämnare könsfördelning och att utjämna osakliga löneskillnader har präglat Riksbankens personalarbete under 2003.

Under 2003 har Riksbankens chefer genomgått första delen av en ny chefs- och ledarskapsutbildning. Utbildningen har behandlat de grundläggande krav och förväntningar som medarbetarna har på sin chef samt de förväntningar som finns på cheferna i arbetsgivarrollen. Syftet är att utveckla både det egna chefs- och ledarskapet och skapa samsyn kring ledarskapet i banken. Utbildningen fortsätter under 2004 med fokus på kommunikation.

Medelantalet anställda uppgick till 439 (437) personer under året. Sett i ett perspektiv på tio år

har antalet anställda reducerats kraftigt. 1994 hade Riksbanken 826 anställda i genomsnitt. Förändringen beror främst på att en del verksamheter avvecklats och andra överförts till av Riksbanken ägda bolag. Denna utveckling är en följd främst av Riksbankens fokusering på huvuduppgifterna och datorisering av rutinuppgifter. Personalomsättningen minskade något under 2003 till 9 (10) procent. Den totala sjukfrånvaron uppgick till 4,3 (3,8) procent av den sammanlagda arbetstiden. Riksbanken har under året arbetat med att kvalitetssäkra rehabiliteringsarbetet.

Riksbanken deltar varje år i ett tjänstemannautbyte mellan de nordiska centralbankerna. Under 2003 deltog *Erika Svensson*, *Camilla Hagman Falkler* och *Lennart Sundqvist* i detta utbyte.

KOMPETENSUTVECKLING

I en kunskapsintensiv organisation som Riksbanken är det viktigt med kompetensutveckling. Riksbanken erbjuder interna kurser inom olika områden. Medarbetarna har också möjlighet till extern utbildning, både nationellt och internationellt, för fördjupning av olika specialistkompetenser. Seminarier, arbete i internationella kommittéer och arbetsgrupper samt utbyte med andra centralbanker ger goda möjligheter till fördjupning och breddning inom det egna arbetsområdet. Genomsnittlig anställningstid är elva år vilket ger nyrekryterade medarbetare goda möjligheter till kompetensutveckling i det dagliga arbetet. Riksbanken arbetar också medvetet med att underlätta och uppmuntra den interna rörligheten för att ge medarbetarna möjlighet att utvecklas i sin yrkesroll.

JÄMSTÄLLDHET OCH MÅNGFALD

Riksbanken strävar efter att alla medarbetare ska bedömas utifrån den egna prestationen och den egna personligheten och inte utifrån eventuell gruppstillhörighet såsom kön eller etnisk tillhörighet. Riksbanken har sedan en lång tid tillbaka arbetat framgångsrikt för att öka jämställdheten mellan könen. Det är ett långsiktigt arbete som går ut på att öka medvetenheten om och förändra attityder till jämställdhet och mångfald. Arbetet bedrivs främst inom rekryteringsprocessen. Fördelningen mellan könen är för närvarande relativt jämn, 46 (47) procent kvinnor och 54 (53) procent män. På chefsnivå är fördelningen, 32 (32) procent kvinnor och 68 (68) procent män. I Riksbankens direktion är fördelningen jämn; tre män och tre kvinnor. Inom ramen för jämställdhetsplanen har arbetet med att utjämna osakliga löneskillnader fortsatt under året.

BALANS MELLAN ARBETSLIV OCH PRIVATLIV

Riksbanken strävar efter att vara ett föredöme som en arbetsplats med goda mänskliga kvaliteter.

Arbetet ska därför planeras så att medarbetarna kan förena privatliv och höga professionella ambitioner. Genom medarbetarsamtal, attitydundersökningar och avgångsintervjuer formas en bild av hur medarbetarna upplever sin arbetssituation. På så sätt kan Riksbanken identifiera förbättringsområden och sätta mål för ett bättre arbetsklimate.

Riksbanken har en väl utbyggd friskvårdsverksamhet som innefattar olika former av fysisk träning, avspänning och kostrådgivning. I riksbanks- huset finns en välutrustad träningslokal.

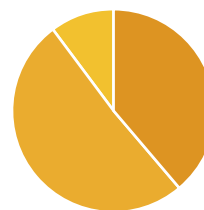

DIAGRAM 18
Utbildningsnivå

- Grundskola eller gymnasieutbildning
- Akademisk utbildning
- Doktors- eller licentiatgrad

Källa: Riksbanken

■ Direktion

Riksbanken leds av en direktion som består av sex ledamöter. Direktionen ansvarar för hela bankens verksamhet, det vill säga penningpolitik, frågor om finansiell stabilitet, marknadsoperationer och betalningsväsende. Direktionen har dessutom ansvaret för bankens administration och budget. Ledamöterna är beredningsansvariga för olika delar av verksamheten.

Direktionen fattar beslut gemensamt vid sammanträden, som normalt äger rum varannan torsdag. Fullmäktiges ordförande och vice ordförande får närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt men utan förslags- och rösträtt. Inför viktiga penningpolitiska beslut ska Riksbanken informera regeringen. Under 2003 hölls 31 sammanträden, varav åtta penningpolitiska sammanträden.

Direktionens sammanträde den 10 september hölls i Falun. Syftet var att inhämta synpunkter på Riksbankens verksamhet och få möjlighet att diskutera den ekonomiska utvecklingen med företrädare för näringsliv och samhälle i länet.

Under 2003 har direktionsledamöterna hållit ett hundratal offentliga anföranden. Dessa har bland annat handlat om den aktuella penningpolitiken och konjunkturläget, finansiell stabilitet, EMU och euron, utvecklingstendenser i världsekonomin och om den svenska ekonomins struktur.

Direktionen lämnar två gånger om året en skriftlig redogörelse för penningpolitiken till riksdagens finansutskott. Inflationsrapporten har använts som rapport till riksdagen under 2003 och kompletterats med offentliga utfrågningar av riksbankschefen i finansutskottet.

Lars Heikensten

Eva Srejber

Direktionen består av följande ledamöter:

Lars Heikensten,

mandatperiod sex år från den 1 januari 2003

Lars Heikensten är riksbankschef och ordförande i direktionen. Heikensten har ansvaret för beredning av ärenden från direktionsavdelningen, juridiska ärenden samt ärenden från internrevisionsavdelningen. Heikensten är ledamot av ECB:s allmänna råd och BIS styrelse. Han är också Sveriges guvernör i Internationella valutafonden. Tidigare har han bland annat varit chefsekonom på Handelsbanken och Riksgäldskontoret samt varit chef för den ekonomiska avdelningen på Finansdepartementet. Heikensten, som är ekonomie doktor, var vice riksbankschef under perioden 1995-2002.

Eva Srejber,

mandatperiod sex år från den 1 januari 2003

Eva Srejber är förste vice ordförande och förste vice riksbankschef och har ansvaret för beredning av ärenden från internationella avdelningen, IT-avdelningen och avdelningen för marknadsoperationer. Srejber är riksbankschefens ställföreträdare i ECB:s allmänna råd, ledamot av EU:s ekonomiska och finansiella kommitté samt ledamot i ECB:s internationella kommitté. Tidigare har hon bland annat varit chef för Riksbankens penning- och valutapolitiska avdelning, ledamot i IMF:s styrelse och vice vd i Föreningssparbanken med ansvar för bland annat EMU-frågor.

Villy Bergström

Lars Nyberg

Kristina Persson

Irma Rosenberg

*Villy Bergström,
mandatperiod sex år från den 1 januari 2002*

Villy Bergström är vice riksbankschef och har ansvaret för beredning av ärenden från forskningsavdelningen och informationsavdelningen samt för Riksbankens yttranden över remisser. Bergström är ledamot av OECD:s kommitté WP3. Han är docent i nationalekonomi och har tidigare bland annat varit chef för Fackföreningsrörelsens institut för ekonomisk forskning, FIEF, medlem av SNS konjunkturråd och chefredaktör på Dala Demokraten.

*Lars Nyberg,
mandatperiod sex år från den 1 januari 2000*

Lars Nyberg är vice riksbankschef och har ansvaret för beredning av ärenden från avdelningen för finansiell stabilitet och riskkontrollavdelningen. Nyberg var till och med 2003 ledamot av styrelsen för Crane AB (tidigare AB Tumba Bruk). Han är också av regeringen utsedd ledamot av Finansinspektionens styrelse samt Riksbankens representant i G10-samarbetet på ställföreträdande riksbankschefsnivå och i ECB:s kommitté för banktillsyn. Nyberg är docent i nationalekonomi och har tidigare bland annat varit vice vd i Handelsbanken och Föreningssparbanken samt vd i Länsförsäkringsbolagens förening.

*Kristina Persson,
mandatperiod sex år från den 1 maj 2001*

Kristina Persson är vice riksbankschef och har ansvaret för beredning av ärenden från administrativa avdelningen och för IMF-frågor. Persson är civilekonom och har bland annat varit landshövdning i Jämtlands län och arbetat på Finansdepartementet, Institutet för Framtidsstudier och som TCO-ekonom. Hon har också varit riksdagsledamot och ledamot av Finansutskottet, riksbanksfullmäktige och Europaparlamentet.

*Irma Rosenberg,
mandatperiod sex år från den 1 januari 2003*

Irma Rosenberg är vice riksbankschef och har ansvaret för beredning av ärenden från avdelningen för penningpolitik och för ärenden som rör ägandet av Riksbankens bolag. Rosenberg deltar i BIS möten tillsammans med riksbankschefen. Hon är doktor i nationalekonomi och har arbetat som chefsekonom i bostadsfinansieringsföretaget SBAB. Hon har också varit chefsekonom på Posten och Postgirot Bank. Dessförinnan var Rosenberg forskningschef och prognoschef på Konjunkturinstitutet och har tidigare varit verksam som chef för den ekonomiska analysgruppen på Riksbanken under åren 1976-86.

■ Riksbanksfullmäktige

Riksbanksfullmäktige består av elva ledamöter och lika många suppleanter. Ledamöterna utses av riksdagen och har samma mandatperiod som riksdagsledamöterna. Fullmäktige väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

Jan Bergqvist

Johan Gernandt

Sinikka Bohlin

Susanne Eberstein

Peter Egardt

Fullmäktigeledamöter är Jan Bergqvist (ordförande), Johan Gernandt (vice ordförande), Sinikka Bohlin, Susanne Eberstein, Peter Egardt, Kenneth Kvist, Lennart Nilsson, Kjell Nordström, Mats Odell, Karin Pilsäter och Bengt Westerberg.

Suppleanter är Marianne Carlström, Camilla Dahlin Andersson, Lars U. Granberg, Siv Holma, Göran Hägglund, Sonia Karlsson, Carin Lundberg, Stephan Tolstoy, Margareta af Ugglas, Göte Wahlström och Tommy Waidelich

FULLMÄKTIGES UPPGIFTER

Fullmäktige utser ledamöter i direktionen och beslutar om deras löne- och anställningsvillkor. Fullmäktige fastställer också Riksbankens arbetsordning samt beslutar om utformningen av sedlar och mynt.

Fullmäktige kan lämna remissyttranden inom sitt verksamhetsområde och i samråd med direktionen lämna förslag till riksdagen och regeringen om ändringar i författningar eller annan åtgärd inom sitt ansvarsområde.

Fullmäktige lämnar förslag till riksdagen och Riksrevisionen om dispositionen av Riksbankens vinst.

FULLMÄKTIGE UNDER 2003

Fullmäktige har under 2003 sammanträtt vid tio tillfällen. Ordföranden och vice ordföranden har regelmässigt deltagit i direktionens sammanträden.

*Kenneth Kvist**Lennart Nilsson**Kjell Nordström och
Mats Odell*

Fullmäktige har regelbundet fått redogörelser för verksamheten från direktionen.

Fullmäktige beslutade under året om utgivning av minnesmynt med anledning av 700-årsminnet av Heliga Birgittas födelse samt jubileumsmynt med anledning av 30-årsjubileet av konung Carl xvi Gustafs trontillträde. Ledamöterna gjorde i maj ett besök i Frankfurt där de bland annat träffade företrädare för Europeiska Centralbankens, ECB:s, direktion, Deutsche Bundesbank och Deutsche Börse. Besöket var ett led i den fortlöpande kontakt som Riksbanken har med ECB.

Fullmäktiges revisionsenhet har huvudsakligen granskat att arbetsordningen överensstämmer med instruktionen för Riksbanken, hur direktionsledamöterna utövar sin tjänst samt Riksbankens förslag till vinstdisposition. Även bolagiseringen av kontanthantering har granskats.

*Karin Pilsäter och
Bengt Westerberg*

■ Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap 2003

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne gick 2003 till Robert F. Engle vid New York University, USA och Clive W. J. Granger vid University of California i San Diego, USA. De fick priset för att ha utvecklat metoder för att tolka ekonomiska tidsserier, som fått stor praktisk betydelse inom makroanalys och finansiell analys.

Robert F. Engle och Clive W.J. Granger fick 2003 Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap instiftades i samband med Riksbankens trehundraårsjubileum 1968. Priset delas ut varje år till den eller de personer som inom ekonomisk vetenskap utfört ett arbete av framstående betydelse. Kungliga Vetenskapsakademien utser ekonomipristagare enligt samma principer som gäller för Nobelprisen. Prissumman är densamma som för Nobelprisen, 10 miljoner svenska kronor, och betalas ut av Riksbanken. Om det är flera pristagare delas prissumman lika mellan dem.

■ Robert F. Engle är född 1948 i Syracuse, NY, USA (amerikansk medborgare). Han har en doktorexamen vid Cornell University från 1969 och är idag professor i Management of Financial Services vid New York University, USA.

■ Clive W.J. Granger är född 1934 i Swansea, Wales (brittisk medborgare). Han har en doktorexamen vid University of Nottingham från 1959 och är idag professor emeritus i nationalekonomi vid University of California i San Diego, USA.

Tidigare pristagare

Priset har utdelats varje år från och med 1969 enligt följande:

1969 R. Frisch och J. Tinbergen	1987 R.M. Solow
1970 P. A. Samuelson	1988 M. Allais
1971 S. Kuznets	1989 T. Haavelmo
1972 J.R. Hicks och K.J. Arrow	1990 H.M. Markowitz, M.H. Miller och W.F. Sharpe
1973 W. Leontief	1991 R.H. Coase
1974 G. Myrdal och F.A. von Hayek	1992 G.S. Becker
1975 L.V. Kantorovich och T.C. Koopmans	1993 R.W. Fogel och D.C. North
1976 M. Friedman	1994 J.C. Harsanyi, J.F. Nash Jr och R. Selten
1977 B. Ohlin och J.E. Meade	1995 R.E. Lucas, Jr.
1978 H.A. Simon	1996 J.A. Mirrlees och W. Vickrey
1979 T.W. Schultz och A. Lewis	1997 R.C. Merton och M.S. Scholes
1980 L.R. Klein	1998 A. Sen
1981 J. Tobin	1999 R.A. Mundell
1982 G.J. Stigler	2000 J.J. Heckman och D.L. McFadden
1983 G. Debreu	2001 G.A. Akerlof, A.M. Spence och J.E. Stiglitz
1984 R. Stone	2002 Daniel Kahneman och Vernon L. Smith
1985 F. Modigliani	2003 R.F. Engle och C.W.J. Granger
1986 J.M. Buchanan Jr	

■ Bokslut

BOKSLUT

Förvaltningsberättelse	52
Redovisningsprinciper	56
Balansräkning	58
Resultaträkning	59
Noter	60
Femårsöversikt	65
Riksbankens bolag	66
Disposition av Riksbankens vinst	68
Revisionsberättelse	69
Ordlista	70
Publikationer	71
Remissyttranden	72

■ Förvaltningsberättelse

VERKSAMHET

Riksbankens verksamhet regleras av 9 kap. 13 och 14 §§ regeringsformen, 8 kap. 6 § riksdagsordningen samt av riksbankslagen. Riksbanken är enligt 9 kap. 13 § regeringsformen ”rikets centralbank och en myndighet under riksdagen”.

Riksbanken har ansvaret för penningpolitiken. Enligt 1 kap. 2 § lagen (1988:1385; senast ändrad 2003:840) om Sveriges riksbank ska målet för Riksbankens verksamhet vara att upprätthålla ett fast penningvärde. Det viktigaste penningpolitiska instrumentet för att uppnå detta är repo-räntan. Riksbanken ska också främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Under 2003 fullföljde Riksbanken det avtal som tecknades 2001 med Crane & Co avseende försäljning av AB Tumba Bruk (numera Crane AB). Riksbanken överlät per den 30 december 2003 samtliga aktier till Crane & Co för 5 miljoner us-dollar. Den första delen av försäljningslikviden om 1 miljon us-dollar erlades vid överlåtelse-tidpunkten medan resterande del kommer att utbetalas med 1 miljon us-dollar år 2008 och 3 miljoner us-dollar år 2011. Enligt tidigare överenskommelse svarar Riksbanken för rörelseförlusterna under 2002 och 2003 samt för en del av gjorda investeringar. Riksbankens totala åtagande för dessa år beräknas till 167 miljoner kronor varav 160 miljoner utbetalades under slutet av 2003. Det slutliga beloppet bestäms i början av 2004.

Utdelning har under 2003 erhållits från Eskilstuna Penningsmedja AB med 147 miljoner kronor som ett slutligt led i försäljningen av myntrörelsen till det finska myntverket Rahapaja Oy.

Riksbanken har med riksdagens godkännande överlämnat de byggnadsminnesförklarade delarna av bruksområdet i Tumba till Statens fastighetsverk. Riksbanken har också beslutat att genom en stiftelse finansiera ett bruksmuseum där Tumba Bruks 250-åriga historia kommer att visas för allmänheten. Museet ska drivas av Myntkabinettet och öppnar 2005.

Under 2003 har direktionen beslutat om aktie-ägartillskott till Svensk Kontantförsörjning AB (SKAB) på sammanlagt 275 miljoner kronor av vilka 125 miljoner har utbetalats. Medlen är till för att täcka rörelseförluster och omstruktureringskostnader.

Riksbanken har tecknat en avsiktsförklaring med Securitas om att överlåta merparten av den kommersiella delen av Riksbankens kontanthantering, Pengar i Sverige AB, till Securitas Värde AB. Avsikten är att Securitas Värde AB ska överta huvuddelen av verksamheten i Pengar i Sverige AB, inklusive kundåtaganden. Avsikten är också att merparten av bolagets anställda ska erbjudas anställning i Securitas Värde AB. Ett slutgiltigt överlåtelseavtal avses träffas senast i februari 2004. Då fastställs köpeskillingen med utgångspunkt från bokförda värden. Affären förutsätter godkännande av Konkurrensverket. Det är i nuläget svårt att bedöma de slutliga kostnaderna för den fortsatta omstruktureringen och förändringen av verksamheten i SKAB och dess dotterbolag. Ytterligare kapitaltillskott kan komma att krävas.

ORGANISATION

Enligt 9 kap. 13 § regeringsformen leds Riksbanken av en direktion. Direktionen består av sex ledamöter. Under 2003 avhölls 31 direktions-sammanträden.

Riksbankfullmäktige utser direktionens ledamöter och utövar kontroll över Riksbankens verksamhet. Riksbankfullmäktige består av 11 ledamöter, med lika många suppleanter. Under 2003 har riksbankfullmäktige sammanträtt vid 10 tillfällen.

Riksbanken är organiserad i 11 avdelningar. Av antalet avdelningschefer och biträdande avdelningschefer är totalt 11 män och 7 kvinnor. Antalet enhetschefer är totalt 22 varav 16 män och 6 kvinnor. Under 2003 tillträdde 2 avdelningschefer och 7 enhetschefer sin tjänstgöring.

Riksbanken har tre bolag, Svensk Kontantförsörjning AB, Eskilstuna Penningsmedja AB samt Tumba Kulturfastigheter AB. Under slutet av 2003 avyttrades Crane AB (före detta AB Tumba Bruk).

FINANSIELL STRUKTUR

Formen för Riksbankens balansräkning är framförallt anpassad till att visa de penning- och valutapolitiska transaktionerna. Riksbankens balansräkning ser något förenklat ut på följande sätt:

TABELL 1

*Riksbankens balansräkning
per den 31 december 2003, Mkr*

Tillgångar		Skulder	
Guld	18 030	Utelöpande sedlar och mynt ¹	108 940
Valutareserv	143 076	Inlåning från banker	540
Utlåning till banker	23 826	Övriga skulder	4 407
Övriga tillgångar	1 372	Samlat eget kapital	72 417
Summa	186 304	Summa	186 304

Guld- och valutareserven

Guld- och valutareserven består, som namnet antyder, av guld och värdepapper i utländsk valuta samt fordringar på Internationella valutafonden. Det primära syftet med att hålla en valutareserv är att ha beredskap för valutainterventioner. Ett annat syfte är att placera skuldsidan i balansräkningen till så hög avkastning som möjligt givet Riksbankens uppdrag och beslutade placeringsriktlinjer. I svårare krislägen kan valutareserven även användas i syfte att stödja svenska banker. Med valutainterventioner menas Riksbankens köp och försäljningar av utländsk valuta mot kronor i syfte att påverka växelkursen.

Valutainterventioner genomförs främst när växelkursen är fast. Sedan 1992 har växelkursen varit flytande, vilket innebär att kronans värde i förhållande till andra valutor bestäms av marknaden. Under ett rörligt växelkurssystem kan interventioner genomföras, men det sker sällan. En förändring av växelkurssystem kan förändra detta². Riksbanken genomförde inga interventioner under 2003.

Förvaltningen av valutareserven syftar till att ge så hög avkastning som möjligt givet den risknivå som Riksbankens direktion beslutar. Valutareserven, exklusive fordringar på Internationella valutafonden, är i huvudsak placerad i statsgaranterade tillgångar i sex valutor: amerikanska dollar (37 procent), euro (37 procent), brittiska pund (11 procent), japanska yen (8 procent), kanadensiska dollar (4 procent) samt australiska dollar (3 procent).

Som en del av valutareservförvaltningen deltar Riksbanken i automatiserade värdepapperslåneprogram med tre depåbanker, där dessa banker å Riksbankens vägnar lånar ut Riksbankens värdepapper i utbyte mot andra värdepapper. Riks-

banken erhåller på detta sätt meravkastning. Det totala nominella värdet avseende utlånade värdepapper minskade mellan utgången av 2002 och 2003 med 7 042 miljoner kronor och uppgick vid årsskiftet till 39 970 miljoner kronor.

Valutareserven har under 2003 minskat med 7 518 miljoner kronor. Minskningen beror främst på att kronan stärkts mot majoriteten av valutareservens valutor under året men även på att räntenivåerna på valutareservens marknader stigit under perioden.

Förvaltningen av guldet sker enligt principerna i en överenskommelse från 1999 mellan några centralbanker i industriländerna. Denna överenskommelse innebär bland annat att guld inte får avyttras före hösten 2004 och att endast en begränsad mängd får lånas ut. Riksbanken lånar därför endast ut delar av guldinnehavet.

In- och utlåningen till bankerna

Bankernas lånebehov i Riksbanken beror bland annat på allmänhetens vilja att hålla sedlar och mynt. Merparten av utlåningen till bankerna sker genom de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna, även kallade penningpolitiska repor. En sådan repa innebär att Riksbanken tillför likviditet genom att köpa värdepapper av bankerna och samtidigt avtala om att det säljs tillbaka till bankerna efter en viss tid (bland bankerna kallas detta en omvänd repa). Löptiden är normalt en vecka. Riksbanken får då tillbaka pengarna och värdepapperet återgår till den ursprungliga ägaren. Beslutet om hur mycket likviditet som skall tillföras eller dras in under kommande vecka bygger på en prognos för de betalningar eller flöden som sker mellan Riksbanken och bankerna och som påverkar de aktuella posterna i Riksbankens balansräkning. Utöver utlåningen via repor sker en viss in- och utlåning till bankerna på konto.

Utlåningen till bankerna har under året minskat med 6 895 miljoner kronor. Minskningen beror främst på utdelningen till statsverket under 2003 om totalt 7 500 miljoner kronor.

¹ Till skillnad från de flesta centralbanker är Riksbanken även utgivare av mynt.

² Det är regeringen som bestämmer vilket växelkurssystem som Sverige skall ha medan Riksbanken bestämmer om tillämpningen.

Utelöpande sedlar och mynt

Storleken på den utelöpande sedel- och myntstocken styrs av allmänhetens efterfrågan. I nominella termer ökade stocken mellan utgången av 2002 och 2003 med 1 956 miljoner kronor. Stocken har liksom tidigare uppvisat en säsongvariation. Allmänhetens vilja att hålla sedlar och mynt ökar normalt i samband med större helger, exempelvis julhelgen.

Det samlade egna kapitalet

Storleken på det egna kapitalet ökar både när Riksbanken gör realiserade och orealiserade vinster och minskar när det omvända inträffar. I Riksbankens totala resultat ingår ökat eller minskat värde på valutareserven till följd av kronans växelkursutveckling. Av Riksbankens vinst utdelas 80 procent av det genomsnittliga resultatet för de senaste fem åren, exklusive valutakurseffekter, till statsverket och resten fonderas. För år 2002 var utdelningen 7 500 miljoner kronor. Sammantaget minskade det samlade egna kapitalet, det vill säga posterna resultatutjämningsfond, eget kapital samt året resultat, med 16 780 miljoner kronor under 2003.

Det övergripande målet med Riksbankens verksamhet är inte att generera vinst. Det resultat som uppkommer är en följd av Riksbankens uppgifter som centralbank. Riksbankens resultat för 2003 uppgick till -9 280 miljoner kronor.

Riksbankens redovisade resultat kan fluktuera kraftigt vilket framförallt beror på de pris- och valutakurseffekter som uppkommer då valutareserven marknadsvärderas. Detta framgår av nedanstående tabell.

TABELL 2

Riksbankens resultat de fem senaste åren, Mkr

	2003	2002	2001	2000	1999
Ränteintäkter	5 316	7 220	9 197	9 572	8 347
Priseffekt	-627	6 670	269	5 131	-6 328
Valutakurseffekt	-12 480	-13 161	9 133	6 224	2 038
Guldvärderings-effekt	-180	774	2 008	654	940
Övriga kostnader/ intäkter	-1 309	-1 574	-1 330	-1 272	-1 072
Årets resultat	-9 280	-71	19 277	20 309	3 925

Ränteintäkterna uppgick för 2003 till 5 316 miljoner kronor. Ränteintäkterna erhålls främst från valutareservens tillgångar och de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna. Med undantag av Kanada, steg räntorna på de marknader där valutareserven var placerad under 2003 vilket innebar en negativ prisseffekt för valutareserven på 627 miljoner kronor. Den negativa valutakurseffekten om 12 480 miljoner kronor för valutareserven förklaras av att kronan stärktes mot majoriteten av valutareservens valutor under året. Förstärkningen mot den amerikanska dollarn uppgick till knappt 21 procent. Guldvärderingseffekten om -180 miljoner kronor motsvarar det orealiserade resultatet av årets marknadsvärdetförändring av guldpriset mätt i kronor. Även om guldpriset ökat uttryckt i dollar, har dollarförsvagningen mot kronan medfört att guldpriset uttryckt i kronor fallit något under året.

Posten övriga kostnader/intäkter i tabellen ovan utgörs av resterande poster i resultaträkningen det vill säga främst av sedel- och myntkostnader, personalkostnader, administrationskostnader samt övriga kostnader där kostnader av engångskaraktär redovisas.

Riksbankens finansiella riskhantering

Riksbankens finansiella risker härrör främst från förvaltningen av guld- och valutareserven, genomförandet av penningpolitiken och från transaktioner i betalningssystemen. Hanteringen av dessa risker utgör en del av Riksbankens verksamhet. Riskerna kan delas upp i: kreditrisker, marknadsrisker, likviditetsrisker, operativa risker och anseenderisker. Ett kontrollerat risktagande inom beslutade ramar tillsammans med fastställda metoder för riskhantering bidrar till att säkerställa Riksbankens självständighet och anseende.

Ansvaret för Riksbankens verksamhet och att verksamheten bedrivs med god intern kontroll ligger hos direktionen. Direktionen fastställer det övergripande ramverket för hantering av Riksbankens finansiella tillgångar. Under direktionen sorterar bland andra beredningsgruppen för finansiella risker vilken behandlar frågor som rör riskpolicy, övergripande risknivå, risklimiter, metoder för riskmätning och utvärdering.

Riksbankens riskhantering utgår från principen att den operativa riskhanteringen är mest

effektiv när ansvaret ligger inom respektive avdelning. Varje avdelningschef ansvarar för att tillse att riskerna i den egna verksamheten hanteras och kontrolleras på ett tillfredsställande sätt. Den oberoende riskkontrollen utövas av riskkontrollavdelningen som är underställd direktionen. Riskkontrollavdelningen utför såväl en oberoende kontroll av Riksbankens finansiella risker som analys av resultatet av förvaltningen av Riksbankens finansiella tillgångar. Därutöver finns Riksbankens internrevision som granskar och utvärderar effektiviteten och integriteten i riskhanteringen.

Kreditrisk är risken för förlust till följd av att en motpart inte kan fullgöra sina skyldigheter gentemot Riksbanken. Kreditrisken uppkommer genom fordringar på andra finansiella institut vid genomförande av finansiella transaktioner. Kreditrisken hanteras genom att Riksbanken ställer både kvalitativa (till exempel kreditbetyg) och kvantitativa krav på Riksbankens motparter och på de värdepapper som lämnas som säkerheter till Riksbanken till exempel vid intradagsutlåning i betalningssystemet RIX. Inom både den penningpolitiska verksamheten och valutareservförvaltningen används kreditbetyg från etablerade värderingsinstitut för att bedöma säkerheternas (skuldinstrumentens) respektive motparternas kreditstandard. Vid utlåning mot erhållande av säkerheter kräver Riksbanken i regel även en extra säkerhetsmarginal. Inom valutareservförvaltningen begränsas placeringsbeloppet hos varje motpart av motpartens kreditbetyg och storlek på eget kapital. Maximalt tillåten motpartsexponering är uttryckt som andel av valutareservens marknadsvärde.

Likviditetsrisk är risken för förlust eller väsentligt högre kostnader än beräknat till följd av att Riksbanken inte omgående kan fullgöra sina betalningsåtaganden. Riksbanken håller en sådan likviditetsnivå att den har beredskap för både löpande och oförutsedda betalningsåtaganden. För att ytterligare reducera likviditetsrisken placerar Riksbanken i instrument för vilka det finns stora och likvida marknader samt i flera valutor och på flera marknader. För de värdepapper som Riksbanken accepterar som säkerheter vid olika affärstransaktioner ställs höga kreditvärdighetskrav.

Marknadsrisk är risken för förlust på Riksbankens tillgångar till följd av förändringar av räntor och valutakurser. Marknadsrisken uppstår genom att

Riksbankens placerar sitt kapital i guld- och räntebärande tillgångar på utländska marknader. Där till uppstår marknadsrisk till följd av strukturella skillnader i tillgångar och skulder, till exempel avseende löptider och valutaslag. *Valutarisken*, som är den enskilt största riskkomponenten, hanteras genom att Riksbanken placerar i sex olika valutor (USD, GBP, EUR, JPY, CAD och AUD) med olika korrelation mot kronan (SEK). Direktionen fastställer fördelningen mellan de olika valutorna. En förändring av kronans värde med 10 procent skulle vid årsskiftet ha påverkat Riksbankens resultat med 13 miljarder kronor. *Ränterisken* hanteras genom ett, av direktionen, fastställt intervall för valuta-reservens modifierade duration, 2,5 till 5,5 procent vilket är en förändring jämfört med tidigare år (4,5 till 6,5 procent). En höjning av det allmänna internationella ränteläget med 1 procentenhet skulle per årsskiftet ha medfört en värdeminskning om 4,7 miljarder kronor. Resultat- och risknivå för respektive portfölj utvärderas dagligen mot en normportfölj. Dessa riskmått kompletteras med andra mått såsom Value-at-Risk beräkningar³ (VaR) samt regelbundna stress- och scenarioanalyser. VaR har fördelen att det fångar olika typer av rörelser på olika marknader till exempel vridningar och brantning/flackning på räntekurvan samt högre/lägre volatilitet. Det ger även en möjlighet att aggregera risk över flera tillgångslag. Vid uppföljningen av marknadsrisk, mätt som VaR, har Riksbanken för närvarande valt 95 procents sannolikhet och en tidshorisont på 10 dagar.

TABELL 3

Tabellen summerar 10-dagars VaR för Riksbankens guld- och valutareserv, Mkr

	2003 Min	2003 Max	2003 31 dec	2003 Genomsnitt	2002 Genomsnitt
Valutarisk	2 670	3 228	2 932	2 885	3 636
Ränterisk	1 236	1 615	1 304	1 392	1 511
Guldrisk	745	907	907	841	704
Diversifiering	-2 157	-2 320	-2 560	-2 289	-1 586
Total	2 494	3 430	2 583	2 829	4 265

Marknadsrisken mätt som VaR har minskat jämfört med föregående år vilket främst beror på en minskad korrelation (samvarians) mellan de valutor som Riksbanken investerar i samt en utökning av antalet investeringsvalutor.

För resultat- och riskmätning strävar Riksbanken efter att följa rekommendationerna från Association of Investment Management and Research (AIMR).

Operativ risk är risken för förlust till följd av andra händelser än marknadshändelser i omvärlden och i Riksbanken (datafel, bedrägerier, bristande kunskap, bristande efterlevnad av regler, övriga brister i den interna kontrollen). De operativa riskerna hanteras genom kunnig och riskmedveten personal, tydliga interna regelverk samt separerade ansvarsområden. Därutöver har Riksbanken funktioner för konventionell och IT-säkerhet vilkas kontroll kompletterar riskkontrollavdelningens kontroll. Ansvariga för de operativa avdelningarna ansvarar även för operativa risker. Under 2003 har Riksbanken utvecklat en metod för att identifiera, mäta, rapportera och därmed reducera de operativa riskerna.

Med *anseenderisk* menas risken att Riksbankens anseende påverkas negativt som en följd av det sätt som den finansiella verksamheten bedrivits på. Denna risk begränsas genom att Riksbanken har en väl utvecklad riskhantering som inkluderar riktlinjer för personalens etiska handlande och kvalitetskrav på bankens motparter.

En kontinuerlig utveckling av metoderna för mätning och uppföljning av risker sker inom Riksbanken, liksom inom hela den finansiella sektorn. Detta sker i samarbete med andra centralbanker och finansiella institut. Under 2003 har Riksbankens utvecklingsarbete främst inriktats mot att införa ett nytt systemstöd för både hanteringen av guld- och valutareservförvaltningen och genomförandet av penningpolitiken. Det nya systemet, Simcorp Dimension, produktionssattes vid årsskiftet 2003/2004. Under 2004 kommer bland annat Riksbankens regler och riktlinjer för tillgångsförvaltningen att omformas och nya limiter beräknade som Value-at-Risk att utvärderas.

³ VaR är en statistisk metod som uttrycker den maximala potentiella förlusten som med viss sannolikhet kan uppstå under en viss tidsperiod.

■ Redovisningsprinciper

Riksbankens balansräkning och resultaträkning har upprättats enligt riksbankslagen med tillämpning av Bokföringsinstruktion för Riksbanken som är fastställd av direktionen.

ÄNDRADE REDOVISNINGSPRINCIPER

Redovisningsprinciperna har ej ändrats under 2003.

Direktionen har dock i december 2003 beslutat att gällande för räkenskapsåret 2004 ersätta Bokföringsinstruktion för Riksbanken med Regler för bokföring och årsredovisning i Sveriges riksbank där reglerna för bokföring är hämtade från förordning (2000:606) om myndigheters bokföring och reglerna för årsredovisning från Europeiska centralbanksystemets redovisningsriktlinje (ECB/2002/10). Beslutet medför följande väsentliga förändringar avseende Riksbankens redovisning:

1. Orealiserade pris- och valutakursvinster och förluster kommer att särredovisas. Orealiserade vinster kommer inte längre att redovisas i resultaträkningen utan föras direkt till särskilt skuldkonto i balansräkningen. Orealiserade förluster kommer att redovisas i resultaträkningen om de överstiger i balansräkningen bokförda realiserade vinster.
2. Upplupen värdepappersränta kommer att redovisas under separat balansräkningspost.
3. Eget kapital kommer att redovisas uppdelat på balansräkningsposterna grundfond och reserver vilket innebär att reservfonden, dispositionsfonden och resultatutjämningsfonden kommer att ingå i posten reserver.
4. Vid köp och försäljningar av värdepapper kommer likvidbeloppen att redovisas i balansräkningen från och med likviddagen i stället för affärsdagen.

REDOVISNING AV MARKNADSNOTERADE TILLGÅNGAR

Riksbankens marknadsnoterade tillgångar redovisas i balansräkningen till gällande marknadsvärde. Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens köpkurs. I marknadsvärdet för räntebärande tillgångar och skulder ingår upplupen ränta.

Realiserade och orealiserade vinster och förluster i valuta gottskrivs eller belastar rörelser-

sultatet netto under posten ”Nettoresultat av finansiella transaktioner”.

I denna post ingår också värdering av eventuellt förekommande terminspositioner samt realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster på värdepapper.

REDOVISNING AV AFFÄRSHÄNDELSER

Affärshändelser redovisas per den tidpunkt då risker och rättigheter övergår mellan parterna. För transaktioner på penning- och obligationsmarknaden samt valutamarknaden innebär detta att affärsdagsredovisning tillämpas. Inlånings- och utlåningstransaktioner, inklusive repotransaktioner, redovisas på likviddag.

REDOVISNING AV REPOR

Med repa avses ett avtal om försäljning av tillgångar såsom värdepapper och guld där säljaren samtidigt förbinder sig att återköpa motsvarande tillgångar till ett överenskommet pris vid en framtida tidpunkt. Dessa avtal redovisas som lånetransaktioner i stället för att påverka värdepappers- eller guldinnehavet.

De tillgångar som Riksbanken lämnar som säkerhet vid inlåningsrepor redovisas fortsatt i balansräkningen och värderas enligt de regler som gäller för Riksbankens övriga värdepappers- och guldinnehav. Belopp motsvarande erhållen köpeskilling redovisas som skuld och de överförda tillgångarna redovisas inom linjen.

Tillgångar som Riksbanken erhåller vid utlåningsrepor redovisas ej i balansräkningen eftersom de är att betrakta som säkerhet för lån. Belopp motsvarande erlagd köpeskilling redovisas som en fordran. Skillnaden mellan repans båda likvidbelopp (avista och termin) periodiseras över repans löptid.

Transaktioner som genomförs inom ramen för avtal om automatiserade repor redovisas i balansräkningen endast om säkerhet ställts i form av kontanter under transaktionens hela löptid.

REDOVISNING AV MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Riksbankens materiella anläggningstillgångar är bokförda till anskaffningsvärde och skrivs av enligt plan. Nedskrivningar görs där värdeminskning

bedöms varaktig. Uppskrivning får endast ske om tillgången har ett tillförlitligt och bestående värde som väsentligt överstiger bokfört värde. Avskrivningstiden på byggnader är 50 år och på övriga fastighetsanläggningar 5-15 år. Avskrivningstiden för maskiner och inventarier är 3-7 år.

Direkta personalkostnader hänförliga till egenutvecklade IT-investeringar inräknas i anskaffningsvärdet för tillgången.

Balansräkning

BELOPP I MKR

58

SVERIGES RIKSBANK 2003

Tillgångar	NOT	2003-12-31	2002-12-31
Guld	1	18 030	18 210
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige			
Fordringar på IMF	2	12 267	14 306
Banktillgodohavanden och värdepapper	3	130 809	136 288
		143 076	150 594
Utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter			
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	4	23 826	29 219
Finjusterande transaktioner	5	–	1 415
Utlåningsfacilitet	6	0	87
		23 826	30 721
Övriga tillgångar			
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	7	509	455
Finansiella tillgångar	8	324	382
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	9	10	13
Fondlikvidfordringar	10	193	365
Övriga tillgångar	11	336	244
		1 372	1 459
Summa tillgångar		186 304	200 984
Skulder och eget kapital	NOT	2003-12-31	2002-12-31
Utelöpande sedlar och mynt			
Sedlar	12	103 675	101 979
Mynt	13	5 265	5 005
		108 940	106 984
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter			
Inlåningsfacilitet	14	49	87
Finjusterande transaktioner	15	491	–
		540	87
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	16	125	207
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	17	998	356
Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF	18	2 654	2 939
Övriga skulder			
Derivatinstrument	19	16	17
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	20	6	6
Fondlikvidskulder	21	73	544
Övriga skulder	22	535	647
		630	1 214
Resultatutjämningsfond och eget kapital			
Resultatutjämningsfond	23	31 141	26 325
Eget kapital	24	50 556	62 943
		81 697	89 268
Årets resultat		-9 280	-71
Summa skulder och eget kapital		186 304	200 984

Inom linjen förda poster, se not 37.

■ Resultaträkning

BELOPP I MKR

	NOT	2003	2002
Ränteintäkter	25	5 316	7 220
Räntekostnader	26	-121	-206
Nettoreultat av finansiella transaktioner	27	-13 287	-5 717
Avgifts- och provisionsintäkter	28	18	10
Avgifts- och provisionskostnader	29	-8	-3
Erhållna utdelningar	30	185	39
Övriga intäkter	31	5	4
Summa nettointäkter		-7 892	1 347
Personalkostnader	32	-323	-337
Administrationskostnader	33	-228	-216
Avskrivningar på anläggningstillgångar	34	-72	-69
Sedel- och myntkostnader	35	-244	-322
Övriga kostnader	36	-521	-474
Summa kostnader		-1 388	-1 418
Årets resultat		-9 280	-71

Noter

BELOPP I MKR. FÖREKOMMANDE SIFFERUPPGIFTER INOM PARENTES AVSER 2002.

NOT 1 Guld

	2003-12-31	2002-12-31
Kvantitet		
Uns (miljoner)	5,96	5,96
Pris		
US-dollar/uns	416,50	347,85
Kronor/US-dollar	7,26	8,78
Bokfört värde	18 030	18 210

Riksbanken innehar 5,96 miljoner uns (troy/oz) guld vilket motsvarar 185,4 ton.

NOT 2 Fordringar på IMF

	2003-12-31	2002-12-31
Särskilda dragningsrätter	1 430	1 569
Reservposition i IMF	10 611	12 479
Övriga fordringar	200	221
Upplupen ränta	26	37
Summa	12 267	14 306

Riksbankens innehav av särskilda dragningsrätter (SDR) uppgår till 133 miljoner SDR. Riksbankens totala insatskapital (kvoten) i den internationella valutafonden (IMF) uppgår till 2 395,5 miljoner SDR och nettoredovisas med valutafondens konto för svenska kronor under posten reservposition i IMF.

Posten övriga fordringar avser en räntefri insättning hos IMF som förvaltare av bidrag för IMF:s andel av skuldåtgångsinitiativet HIPC (Heavily Indebted Poor Countries) samt för fondens mjuka utlåning. Insättningen om totalt 18,6 miljoner SDR ska vara återbetalad 2019-01-01.

NOT 3 Banktillgodohavanden och värdepapper

	2003-12-31	2002-12-31
Banktillgodohavanden	8 329	9 483
Värdepapper	120 582	124 354
Upplupen ränta	1 898	2 451
Summa	130 809	136 288

Denna post består till övervägande del av utländska statspapper och statsgaranterade värdepapper samt därutöver av tillgodohavanden i utländska banker såsom deposits och nostrokonton. Värdepappren är denominerade i amerikanska dollar, euro, brittiska pund, japanska yen, kanadensiska dollar och australiska dollar. Under denna post redovisas även Target/E-RIX saldon netto.

NOT 4 Huvudsakliga refinansieringstransaktioner

Under denna post redovisas Riksbankens regelbundna penningpolitiska repotransaktioner.

Minskningen beror främst på att utdelningen till statsverket under 2003, om totalt 7 500 miljoner kronor, finansierades genom en minskning av den penningpolitiska repån.

NOT 5 Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisas utlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet.

NOT 6 Utlåningsfacilitet

Under denna post redovisas utlåning över natten till bankerna på deras K-RIX konton i Riksbanken.

NOT 7 Materiella och immateriella anläggningstillgångar

	2003-12-31	2002-12-31
Byggnader och mark		
Anskaffningsvärde	331	308
Ackumulerade avskrivningar	-90	-90
Bokfört värde byggnader och mark	241	218
Maskiner och inventarier		
Anskaffningsvärde	492	527
Ackumulerade avskrivningar	-224	-290
Bokfört värde maskiner och inventarier	268	237
Summa	509	455

Under 2003 har fastigheten i Gävle sålts och därmed kvarstår två fastigheter, huvudkontoret och Baggensnäs, i Riksbankens ägo. I posten bokfört värde maskiner och inventarier ingår applikationssystem med 129 miljoner kronor (112). Installationer på egen fastighet redovisas från och med 2003 under posten maskiner och inventarier. Jämförelsesiffrorna i tabellen ovan är justerade i enlighet med detta.

NOT 8 Finansiella tillgångar

	2003-12-31	2002-12-31
Aktier och andelar		
Crane AB	–	43
860 000 aktier à nominellt 100 kr		
Svensk Kontantförsörjning AB	0	15
150 000 aktier à nominellt 100 kr		
Eskilstuna Penningsmedja AB	0	0
1000 aktier à nominellt 100 kr		
Tumba Kulturfastigheter AB	0	0
1000 aktier à nominellt 100 kr		
Swift	0	0
33 aktier à nominellt 125 EUR		
BIS	267	267
16 021 aktier à nominellt 5 000 SDR		
varav 25% är inbetalt		
Europeiska centralbanken	57	57
5% av 2,6537% av totala andelsbeloppet		
Summa	324	382

Aktieinnehavet i Crane AB avyttrades den 30 december 2003.

Under 2003 har Riksbanken utbetalat 125 miljoner kronor i aktieägartillskott till Svensk Kontantförsörjning AB, vilket initialt ökade det bokförda värdet. Aktieinnehavet har därefter skrivits ned till en krona.

NOT 9 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Under denna post redovisas förutbetalda kostnader och upplupna intäkter som ej avser räntebärande tillgångar och skulder.

NOT 10 Fondlikvidfordringar

Fondlikvidfordringar avser försäljningslikvid för sålda värdepapper där betalning ännu ej erhållits.

NOT 11 Övriga tillgångar

	2003-12-31	2002-12-31
Personallån	245	200
Upplupen ränta guldutlåning	45	18
Fordran Crane & Co. Inc.	24	–
Momsfordran	17	24
Övrigt	5	2
Summa	336	244

Fordran på Crane & Co. Inc. avser del av försäljningslikviden för Crane AB och kommer att regleras med 1 miljon US-dollar 2008 samt 3 miljoner US-dollar 2011.

NOT 12 Sedlar

De utelöpande sedlarna fördelar sig på följande valörer:

	2003-12-31	2002-12-31
1 000 kronor	45 652	46 920
500 kronor	44 788	42 046
100 kronor	10 091	10 025
50 kronor	1 192	1 122
20 kronor	1 643	1 556
10 kronor	229	230
5 kronor	80	80
Summa	103 675	101 979

NOT 13 Mynt

De utelöpande mynten fördelar sig på följande valörer:

	2003-12-31	2002-12-31
10 kronor	2 051	1 921
5 kronor	1 156	1 113
2 kronor	8	8
1 kronor	1 159	1 108
0:50 kronor	276	263
Minnesmynt	615	592
Summa	5 265	5 005

NOT 14 Inlåningsfacilitet

Under denna post redovisas inlåning över natten från bankerna på deras K-RIX konton i Riksbanken.

NOT 15 Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisas inlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet.

NOT 16 Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige

Under denna post redovisas konton i svenska kronor som Riksbanken håller för andra centralbankers och internationella organisationers räkning.

NOT 17 Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige

Belopp motsvarande erhållen köpeskilling i utländsk valuta avseende inlåningsrepor redovisas under denna post.

NOT 18 Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF

Under denna post redovisas Riksbankens skuld, inklusive upplupen ränta, motsvarande de särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF. Den ackumulerade tilldelningen uppgår till 246,5 miljoner SDR.

NOT 19 Derivatinstrument

	2003-12-31	2002-12-31
Ränteterminer	–	12
Valuteterminer	–	19
Valutasvappar, negativt värde	94	14
Valutasvappar, positivt värde	-78	-28
Summa	16	17

Under denna post redovisas derivatinstrument vid negativt nettomarknadsvärde. Derivatkontraktens nominella belopp framgår nedan:

	2003-12-31	2002-12-31
Ränteterminer	–	3 801
Valuteterminer	–	1 010
Valutasvappar, negativt värde	5 051	2 640
Valutasvappar, positivt värde	2 696	2 576
Summa	7 747	10 027

NOT 20 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Under denna post redovisas upplupna kostnader och förutbetalda intäkter som ej avser räntebärande tillgångar och skulder.

NOT 21 Fondlikvidskulder

Fondlikvidskulder avser köpeskilling för köpta värdepapper där betalning ännu ej erlagts.

NOT 22 Övriga skulder

	2003-12-31	2002-12-31
Pensionsskuld	228	537
Semesterlöneskuld	24	22
Leverantörsskuld	55	57
Avsättningar	212	11
Övrigt	16	20
Summa	535	647

Under 2003 har Riksbanken anslutit sig till den statliga försäkringsrörelsen och därmed löst in sin pensionsskuld inklusive särskild löneskatt med 318 miljoner kronor avseende personer som per 2002-12-31 antingen hade en anställning eller rätt till livränta hos Riksbanken. Kvar-

varande pensionsskuld avser pensionärer och har beräknats av Statens pensionsverk, SPV, och redovisas inklusive reservering för särskild löneskatt.

Posten avsättningar avser främst reservering om 150 miljoner kronor för beslutat men ännu ej utbetalat aktieägartillskott till Svensk Kontantförsörjning AB. Dessutom ingår avsättning om 30 miljoner kronor avseende beslutad utbetalning av stiftelsekapital till Stiftelsen Tumba Bruk samt 15 miljoner kronor avseende åtagande att till Statens fastighetsverk utbetala ersättning för iordningställande av de byggnader där Tumba Bruk museet skall bedriva sin verksamhet. Därutöver ingår avsättning om 7 miljoner kronor från 2002 avseende åtagande att till Statens fastighetsverk lämna ersättning för eftersatt underhåll av byggnader Tumba Kulturfastigheter done-rade under 2002. Vidare ingår avsättning om 7 miljoner kronor avseende åtagande att täcka eventuell del av rörelseförlust i Crane AB.

NOT 23 Resultatutjämningsfond

Resultatutjämningsfonden har sedan 1988 hanterats enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition.

NOT 24 Eget kapital

Eget kapital utgörs av:

	2003-12-31	2002-12-31
Grundfond	1 000	1 000
Reservfond	500	500
Dispositionsfond	49 056	61 443
Summa	50 556	62 943

Riksbanken ska enligt riksbankslagen ha en grundfond och reservfond uppgående till 1 000 miljoner kronor respektive 500 miljoner kronor samt en dispositionsfond.

Dispositionsfondens storlek regleras inte i riksbankslagen, men används sedan 1988 enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition som fastställdes samma år. Därutöver har dispositionsfonden använts till att föra uppskrivningsbelopp vid uppskrivning av tillgångar. Riksbankens guldinnehav skrevs upp till marknadsvärdet 1998-12-31 och anläggningstillgångarna aktiverades 1994 i balansräkningen till anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar. Under 2003 har omförelse gjorts mellan delposterna uppskrivning av anläggningstillgångar och vinstdisposition med 52 miljoner kronor till följd av årets avskrivningar samt avyttringar avseende de uppskrivna anläggningstillgångarna.

Värdet på BIS-aktierna skrevs upp 1996 för att motsvara marknadsvärdet på det guld som erlades som likvid för aktietilldelningen samma år. Ovan nämnda dispositioner och uppskrivningar framgår av tabellen nedan:

	2003-12-31	2002-12-31
Vinstdisposition:		
Valutakurseffekter	24 418	37 579
Guldvärderingseffekter	4 376	3 602
Övrig vinstdisposition	7 221	7 169
Uppskrivning av tillgångar:		
Guldinnehav	12 686	12 686
Anläggningstillgångar	120	172
BIS-aktier	235	235
Summa	49 056	61 443

Förändringen av posterna resultatutjämningsfond, eget kapital och årets resultat förklaras av nedanstående tabell:

	Resultat- utjämningsfond	Eget kapital	Årets resultat	Totalt
Saldo 31 december 2002	26 325	62 943	-71	89 197
Inleverans till statsverket			-7 500	-7 500
Överföring till/från				
Resultatutjämningsfond	4 816		-4 816	0
Dispositionsfond		-12 387	12 387	0
Årets resultat			-9 280	-9 280
Saldo 31 december 2003	31 141	50 556	-9 280	72 417

NOT 25 Ränteintäkter

	2003	2002
Utländska värdepapper	4 702	5 734
Huvudsakliga refinansierings- transaktioner	598	1 465
Övrigt	16	21
Summa	5 316	7 220

Posten innefattar främst obligationsräntor samt erhållen ränta från de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna.

NOT 26 Räntekostnader

	2003	2002
Utländska skulder	-112	-188
Inhemska skulder	-9	-18
Summa	-121	-206

Räntekostnader består främst av räntor på inlåningskonton i Riksbanken.

NOT 27 Nettoresultat av finansiella transaktioner

	2003	2002
Priseffekt	-627	6 670
Valutakurseffekt	-12 480	-13 161
Guldvärderingseffekt	-180	774
Summa	-13 287	-5 717

Priseffekten innefattar realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster på värdepapper.

Valutakurseffekten innefattar realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster avseende tillgångar och skulder i utländsk valuta.

Guldvärderingseffekten innefattar realiserat resultat avseende marknadsvärdeförändring av guldinnehavet under 2003.

NOT 28 Avgifts- och provisionsintäkter

Posten innefattar främst års- och transaktionsavgifter avseende RIX-systemet.

NOT 29 Avgifts- och provisionskostnader

Posten innefattar främst kostnader för värdepappersdepåer.

NOT 30 Erhållna utdelningar

Utdelning har erhållits från BIS med 38 miljoner kronor (39) samt Eskilstuna Penningmedja AB med 147 miljoner kronor (0).

NOT 31 Övriga intäkter

Övriga intäkter avser främst ersättning från SIDA avseende från Riksbanken utlånad personal.

NOT 32 Personalkostnader

	2003	2002
Löner och andra ersättningar	-173	-172
Pensionskostnader	-74	-72
Sociala avgifter	-64	-70
Övrigt	-12	-23
Summa	-323	-337

Löner och andra ersättningar till ledamöterna i direktionen uppgick under 2003 till 9,8 miljoner kronor (11,1) fördelat enligt följande; Lars Heikensten 1,4 miljoner kronor, Eva Srejber 1,8 miljoner kronor, Villy Bergström 1,7 miljoner kronor, Lars Nyberg 1,7 miljoner kronor, Kristina Persson 1,6 miljoner kronor och Irma Rosenberg 1,6 miljoner kronor.

Därutöver har Lars Heikensten under 2003 erhållit ersättning om 0,6 miljoner kronor från Bank for International Settlements.

Urban Bäckström har under 2003 uppburit lön och annan ersättning med sammanlagt 1,9 miljoner kronor vilket redovisades som kostnad redan 2002. Fullmäktige har beslutat att under den lagstiftade karenperioden, på högst ett år efter anställningens upphörande, ska direktionens ledamöterna erhålla full lön för anställning utan tjänstgöringskyldighet, dock med avräkning för eventuell inkomst av annan tjänst under tiden.

Enligt ett beslut om riktlinjer för pensionsvillkoren för Riksbankens direktionens ledamöter av fullmäktige från den 21 maj 1999 ska föreskriften (RFS 1996:4) utfärdad av Riksdagens förvaltningsstyrelse om tillämpningen av förordningen (1995:1038) om statliga chefs pensioner m.m. tillämpas för Riksbankens direktionens ledamöter. Enligt denna föreskrift ska äldre bestämmelser dock tillämpas för den som den 31 december 1996 omfattades av de upphävda föreskrifterna om förordnandepension m.m. Detta innebär att för Eva Srejber och Lars Heikensten tillämpas den äldre förordningen (1991:1160) om förordnandepension m.m. medan för de fyra övriga tillämpas förordningen (1995:1038) om statliga chefs pensioner m.m.

Under 2003 har personalutgifter hänförliga till egenutvecklade IT-investeringar inräknats i anskaffningsvärdet för tillgången med 15 miljoner kronor (8).

I posten pensionskostnader ingår 27 miljoner kronor avseende preliminär avgift, inklusive särskild löneskatt, till statens avtalsförsäkringar. Dessutom ingår 10 miljoner kronor avseende index- och ränteuppräknings av inlöst pensionsskuld.

Medelantal anställda uppgick 2003 till 439 (437) varav 199 (200) kvinnor och 240 (237) män. Antalet anställda vid årets slut uppgick till 426 (440). Siffrorna för antal anställda avser årsarbetare.

Den totala sjukfrånvaron uppgick 2003 till 4,3 procent (3,8) av de anställdas sammanlagda arbetstid. Sjukfrån-

varon under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer uppgick 2003 till 66,8 procent (66,2) av den totala sjukfrånvaron.

Kvinnors sjukfrånvaro i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för kvinnor uppgick 2003 till 6,3 procent (5,6) och mäns sjukfrånvaro i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för män uppgick 2003 till 2,6 procent (2,1).

I tabellen nedan framgår sjukfrånvaron för respektive åldersgrupp i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen:

	2003	2002
29 år eller yngre	1,6%	2,2%
30-49 år	2,2%	2,6%
50 år eller äldre	8,9%	6,1%

NOT 33 Administrationskostnader

	2003	2002
Information, representation	-13	-14
Transport, resor	-18	-19
Konsultuppdrag	-41	-60
Övriga externa tjänster	-37	-9
IT-drift	-51	-54
Ekonomipris	-17	-17
Kontors- och fastighetsdrift	-44	-37
Övrigt	-7	-6
Summa	-228	-216

I informationskostnaden ingår kostnader för Riksbankens löpande publikationer (inflationsrapport, finansiell stabilitetsrapport, årsredovisning, kvartalstidskrift med flera) särskilda informationsprojekt, personaltidningen Bancoposten med mera.

I posten övriga externa tjänster ingår kostnader motsvarande 22 miljoner kronor (6) avseende statistikjänster från Statistiska centralbyrån. Vidare ingår avgift om 7 miljoner kronor till Svensk Kontantförsörjning AB avseende makulering och äkthetskontroll av sedlar.

NOT 34 Avskrivningar på anläggningstillgångar

Under denna post redovisas planerliga avskrivningar avseende de materiella och immateriella anläggningstillgångarna.

NOT 35 Sedel- och myntkostnader

Av totala kostnaden för sedlar och mynt på 244 miljoner kronor (322) avser 131 miljoner kronor (202) inköp av sedlar och 113 miljoner kronor (120) inköp av mynt.

NOT 36 Övriga kostnader

Posten övriga kostnader avser främst nedskrivning med 140 miljoner kronor (435) avseende aktieinnehavet i Svensk Kontantförsörjning AB samt reservering för beslutat men ej utbetalat aktieägartillskott om 150 miljoner kronor. I posten ingår även nedskrivning med 172 miljoner kronor avseende aktieinnehavet i Crane AB samt avsättning om 7 miljoner kronor avseende åtagande att täcka eventuell del av rörelseförlust i Crane AB. Vidare ingår avsättning om 30 miljoner kronor avseende be-

slutad utbetalning av stiftelsekapital till Stiftelsen Tumba Bruk samt 15 miljoner kronor avseende åtagande att till Statens fastighetsverk utbetala ersättning för iordningställande av de byggnader där Tumba Bruk museet ska bedriva sin verksamhet. Dessutom ingår nedskrivning med 4 miljoner kronor avseende aktieinnehavet i Tumba Kulturfastigheter AB på grund av lämnat aktieägartillskott för att täcka bolagets utgift för så kallad uttagsskatt.

NOT 37 Inom linjen förda poster

Ställda säkerheter

Värdepapper motsvarande ett marknadsvärde på 991 miljoner kronor (0) har ställts som säkerhet i samband med utländska värdepappersrepor.

Värdepapper motsvarande ett marknadsvärde på 64 miljoner kronor (96) har ställts som marginälsäkerhet.

Guld motsvarande ett marknadsvärde på 9 972 miljoner kronor (11 047) har lånats ut.

Ansvarsförbindelser

Avtal under GAB (General Arrangements to Borrow) och NAB (New Arrangements to Borrow) avseende kreditarrangemang för IMF uppgående till högst 850 miljoner SDR (859). Riksbankens åtagande har minskat marginellt under 2003 till följd av att deltagarantalet utökats med Chiles centralbank inom oförändrat totalbelopp.

Avtal där Riksbanken garanterar värdet på de svenska statsobligationer, statskuldväxlar och bostadsobligationer som används som säkerhet för intradagskrediter mellan affärsbankerna och centralbankerna inom euroområdet.

Utestående valutasvappavtal uppgick nominellt till 7 747 miljoner kronor (5 216). Vid årsskiftet fanns inga utestående ränte- och valutaterminskontrakt.

Förbindelse att till KPA Pensionsförsäkring AB betala kompletteringsersättning om så erfordras på grund av värdesäkringen av de pensionsförmåner den försäkrade har rätt till. Åtagandet avser personal som 1971 övergick från Riksbanken till AB Tumba Bruk (numera Crane AB).

Till en begränsad krets av befattningshavare som gått över till anställning i PSAB Pengar i Sverige AB (numera Svensk Kontantförsörjning AB) har Riksbanken gjort en utfästelse om möjlighet till återgång till tjänstgöring i Riksbanken så länge bolaget huvudsakligen ägs av Riksbanken. Om aktiemajoriteten övergår till annan eller andra ägare gäller motsvarande utfästelse i högst två år efter ändringen av ägarmajoriteten.

Åtagande mot Nobelstiftelsen att årligen ställa medel till förfogande för att utdela ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.

Åtagande att tre månader efter eventuell anfordran betala till BIS återstående 75 procent av det nominella värdet avseende Riksbankens aktieinnehav i BIS. Åtagandet uppgick vid utgången av 2003 till 645 miljoner kronor.

Avtalet om kortfristigt ömsesidigt valutastöd med centralbankerna i Danmark, Norge och Island uppgående till 1 000 miljoner EUR upphörde under 2003.

Femårsöversikt

BELOPP I MKR

I femårsöversikten presenteras balans- och resultaträkningarna i enlighet med nu gällande redovisningsprinciper.

Balansräkning	03-12-31	02-12-31	01-12-31	00-12-31	99-12-31
<i>Tillgångar</i>					
Guld	18 030	18 210	17 436	15 428	14 774
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige					
Fordringar på IMF	12 267	14 306	13 293	10 671	12 949
Banktillgodohavanden och värdepapper	130 809	136 288	134 405	141 948	125 018
	143 076	150 594	147 698	152 619	137 967
Utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter					
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	23 826	29 219	65 118	40 871	45 596
Finjusterande transaktioner	-	1 415	3 988	2 285	-
Utlåningsfacilitet	0	87	29	48	37
	23 826	30 721	69 135	43 204	45 633
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige					
	-	-	-	20 728	28 998
<i>Övriga tillgångar</i>					
Materiella anläggningstillgångar					
Finansiella tillgångar	324	382	617	667	767
Derivatinstrument	-	-	-	-	13
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	10	13	4	17	5
Fondlikvidfordringar	193	365	-	-	-
Övriga tillgångar	336	244	236	220	254
	1 372	1 459	1 263	1 276	1 393
Summa tillgångar	186 304	200 984	235 532	233 255	228 765

Skulder och eget kapital

<i>Utelöpande sedlar och mynt</i>					
Sedlar	103 675	101 979	102 367	93 229	94 237
Mynt	5 265	5 005	4 744	4 434	4 213
	108 940	106 984	107 111	97 663	98 450
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter					
Inlåningsfacilitet	49	87	48	108	257
Finjusterande transaktioner	491	-	-	-	4 200
	540	87	48	108	4 457

forts. balansräkning	03-12-31	02-12-31	01-12-31	00-12-31	99-12-31
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige					
	125	207	161	159	156
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige					
	-	-	2 204	1 432	2 018
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige					
	998	356	3 549	4 105	5 256
Motpost till SDR som tilldelats av IMF					
	2 654	2 939	3 271	3 066	2 899
<i>Övriga skulder</i>					
Derivatinstrument	16	17	176	130	-
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	6	6	9	6	2
Fondlikvidskulder	73	544	-	493	-
Övriga skulder	535	647	2 435	603	499
	630	1 214	2 620	1 232	501
<i>Resultatutjämningsfond och eget kapital</i>					
Resultatutjämningsfond	31 141	26 325	26 401	42 193	51 046
Eget kapital	50 556	62 943	70 890	62 988	60 057
	81 697	89 268	97 291	105 181	111 103
Årets resultat	-9 280	-71	19 277	20 309	3 925
Summa skulder och eget kapital	186 304	200 984	235 532	233 255	228 765
<i>Resultaträkning</i>					
Ränteintäkter	5 316	7 220	9 197	9 572	8 347
Räntekostnader	-121	-206	-445	-548	-393
Nettoresultat av finansiella transaktioner	-13 287	-5 717	11 410	12 009	3 352
Avgifts- och provisionsintäkter	18	10	11	12	53
Avgifts- och provisionskostnader	-8	-3	-4	-7	-7
Erhållna utdelningar	185	39	35	38	36
Övriga intäkter	5	4	11	21	17
Summa intäkter	-7 892	1 347	20 215	21 097	4 701
Personalkostnader	-323	-337	-279	-253	-271
Administrationskostnader	-228	-216	-211	-160	-173
Avskrivningar på anläggningstillgångar	-72	-69	-63	-62	-69
Sedel- och myntkostnader	-244	-322	-332	-209	-138
Övriga kostnader	-521	-474	-53	-104	-125
Summa kostnader	-1 388	-1 418	-938	-788	-776
Årets resultat	-9 280	-71	19 277	20 309	3 925

■ Riksbankens bolag BELOPP I MKR

Svensk Kontantförsörjning AB

Bolaget delades i två bolag under 2002 där den konkurrensutsatta verksamheten samlades i "nya" Pengar i Sverige. En avsiktsförklaring träffades under året mellan Riksbanken och Securitas Värde AB om att överlåta merparten av den kommersiella delen av Riksbankens kontanthantering i Pengar i Sverige. Överlåtelsen, som är beroende av ett godkännande från Konkurrensverket ska vara genomförd senast vid halvårsskiftet 2004. Riksbanken tillsatte under året en utredning syftande till att pröva möjligheterna att ytterligare effektivisera kontanthanteringen i Riksbanken och i samhället. Utredningen ska dessutom utreda om SKAB:s verksamhet ska drivas vidare i bolagsform eller inom Riksbanken.

Omstruktureringskostnaderna uppgick till 217 miljoner kronor. Här avses såväl den tidigare genomförda företagsdelningen som kontorsneddragningen i dotterföretaget Pengar i Sverige AB. Resultaten för de två rörelsedrivande företagen Svensk Kontantförsörjning AB och Pengar i Sverige AB har varit otillfredsställande.

Riksbanken har under året beslutat om aktieägartillskott om 275 miljoner kronor varav 125 miljoner kronor har utbetalats. Ökningen av balansslutningen förklaras av att kontanter i eget lager ingår i balansräkningen för Pengar i Sverige från den 17 februari 2003. Svensk Kontantförsörjning AB har lämnat garanti för en kredit i SEB till Pengar i Sverige AB om maximalt 600 miljoner kronor för finansiering av kontantlagret.

I koncernen ingår utöver Pengar i Sverige AB dotterbolagen Svenska Kontanthanteringssystem AB, Swedcash AB (vilande) samt Svenska Kontanthanteringsfastigheter AB med två dotterbolag som äger de två kvarstående fastigheterna.

Resultaträkning (koncernen), Mkr

	2003	2002
Rörelsens intäkter	292	283
Rörelsens kostnader	-715	-507*
Rörelseresultat	-423	-224
Finansiella poster	-23	-13*
Resultat efter finansiella poster	-446	-237
Skatt	0	0
Årets resultat	-446	-237

* Beloppet har ändrats i enlighet med bolagets fastställda resultaträkning.

Balansräkning (koncernen), Mkr

	2003-12-31	2002-12-31
Anläggningstillgångar	176	256
Omsättningstillgångar	524	132
Summa tillgångar	700	388
Eget kapital	39	210
Avsättningar	121	25
Långfristiga skulder	0	8
Kortfristiga skulder	540	145
Summa eget kapital och skulder	700	388

Styrelse

Gunnar Bäckman, ordförande
 Kersti Eriksen
 Lennart Hagberg
 Heine Andersson, arbetstagarrepresentant

Verkställande direktör

Kai Barvell

Adress

Svensk Kontantförsörjning AB
 Peter Mommas väg 2
 147 43 Tumba

Eskilstuna Penningsmedja AB i likvidation

Bolaget ägs till 100 procent av Riksbanken. Bolaget förvärvade den 1 januari 2002 myntrörelsen och en fastighet i Eskilstuna från AB Tumba Bruk (numera Crane AB) för omedelbar vidareförsäljning till finska statens myntverk, Rahapaja Oy, genom dess dotterföretag Nordic Coin AB. Bolaget har inte bedrivit någon verksamhet.

Garantiåtaganden mot Nordic Coin AB har löpt ut under år 2003, utan att några anspråk har framställts och Riksbanken har inte funnit anledning att driva bolaget vidare. Enligt beslut av bolagsstämman den 11 september 2003 trädde bolaget i likvidation den 15 september 2003. Bolaget kommer att avvecklas så snart som möjligt efter det att anmälningstiden för okända borgenärer gått ut den 13 april 2004. Utskiftning av bolagets återstående tillgångar kommer då att ske till Riksbanken.

Resultaträkning, Mkr

	2003-01-01 2003-12-31	2001-10-08 2002-12-31
Realisationsresultat vid försäljning av myntrörelse m.m.	-	196,7
Övriga kostnader	0	-0,2
Finansiella poster	3,2	8,2
Resultat efter finansiella poster	3,2	204,7
Skatt på årets resultat	-0,9	-57,3
Årets resultat	2,3	147,4

Balansräkning, Mkr

	2003-12-31	2002-12-31
Omsättningstillgångar	3,3	204,8
Summa tillgångar	3,3	204,8
Eget kapital	2,4	147,5
Kortfristiga skulder	0,9	57,3
Summa eget kapital och skulder	3,3	204,8

Likvidator

Malin Sandquist

Adress

Eskilstuna Penningsmedja AB
c/o Advokatfirman Hammarskiöld & Co
Box 2278, 103 17 Stockholm

Tumba Kulturfastigheter AB

Bolaget ägs till 100 procent av Riksbanken. Bolaget förvärvade i december 2001 fastigheter och inventarier från AB Tumba Bruk (numera Crane AB). Det byggnadsminnesförklarade området överläts år 2002 till Statens fastighetsverk. Avsikten är att det industriellt och kulturhistoriskt unika bruksområdet ska bevaras för kommande generationer. Under år 2003 har tre villatomter sålts.

Inventarier har under året överlåtits till Kungliga Myntkabinetten, efter det att Riksbanken beslutat bilda Stiftelsen Tumba Bruk för finansiering av driften av ett bruksmuseum, där bland annat Tumba Bruks historia ska visas. Museet beräknas kunna öppna under våren 2005 efter renovering av vissa byggnader och uppbyggnad av utställningar.

När museiverksamheten startat och resterande markområden sålts eller överlåtits till Riksbanken är avsikten att bolaget ska avvecklas.

Resultaträkning, Mkr

	2003-01-01 2003-12-31	2001-10-08 2002-12-31
Rörelsens intäkter	1,8	-
Rörelsens kostnader	-0,1	-1,0
Rörelseresultat	1,7	-1,0
Finansiella poster	-0,1	0
Resultat efter finansiella poster	1,6	-1,0
Skatt på årets resultat	-4,2	-
Årets resultat	-2,6	-1,0

Balansräkning, Mkr

	2003-12-31	2002-12-31
Omsättningstillgångar	2,0	0,2
Summa tillgångar	2,0	0,2
Eget kapital	1,5	0,1
Skulder	0,5	0,1
Summa eget kapital och skulder	2,0	0,2

Styrelse

Kersti Eriksen, ordförande
Björn Hasselgren

Adress

Tumba Kulturfastigheter AB, c/o Sveriges riksbank
Direktionsavdelningen, 103 37 Stockholm

Stockholm den 10 februari 2004

Lars Heikensten
Riksbankschef

Eva Srejber
Förste vice riksbankschef

Villy Bergström
Vice riksbankschef

Lars Nyberg
Vice riksbankschef

Kristina Persson
Vice riksbankschef

Irma Rosenberg
Vice riksbankschef

■ Förslag till riksdagen om disposition av Riksbankens vinst för räkenskapsåret 2003

Fullmäktige har den 11 februari 2004 beslutat avge följande förslag till disposition av Riksbankens vinst.

Resultatet för år 2003 före bokslutsdispositioner uppgår till -9 280 miljoner kronor. Fullmäktige föreslår att:

Mkr	
Till statsverket inlevereras	6 100 Mkr
Från Riksbankens dispositionsfond förs	-12 660 Mkr
Från Riksbankens resultatutjämningsfond förs	-2 720 Mkr

Förslaget har beräknats utifrån de riktlinjer fullmäktige fastställde 1988.

Vinstdispositionsprincipen innebär att 80 procent av det genomsnittliga resultatet under de senaste fem åren exklusive valutakurs- och guldvärderingseffekter inlevereras till statsverket.

■ Revisionsberättelse

Riksrevisionen har granskat Sveriges Riksbanks årsredovisning, beslutad av Riksbankens direktion 2004-02-10, för räkenskapsåret 2003.

Riksbankens direktion har ansvaret för årsredovisningen.

Det är Riksrevisionens ansvar att enligt god revisionssed granska myndighetens årsredovisning i syfte att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut.

Revisionen har utförts enligt god revisionssed. Detta innebär att revisionen har planerats och genomförts i syfte att erhålla rimlig grund för att bedöma huruvida årsredovisningen är rättvisande. Granskningen har sålunda avsett ett urval av väsentliga transaktioner och förvaltningsbeslut.

Genomförd revision har gett en rimlig grund för nedanstående uttalanden.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om Sveriges Riksbank varvid den bokföringsinstruktion som fastställts av Riksbankens direktion har tillämpats för balansräkning och resultaträkning.

Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är rättvisande.

Riksrevisionen tillstyrker att riksdagen fastställer balansräkningen och resultaträkningen.

Riksrevisionen tillstyrker vidare att riksdagen beviljar ansvarsfrihet för fullmäktige för dess verksamhet och för direktionen för förvaltningen av Riksbanken för 2003.

Riksrevisorn Lennart Grufberg har beslutat i detta ärende. Revisionsrådet Filip Cassel har varit föredragande.

Lennart Grufberg

Filip Cassel

■ Ordlista

Avveckling En förpliktelse som upphör när värdepapper eller pengar överförs från en part till en annan. Ofta är överföringen endast en bokföringsåtgärd.

Betalningsbalans En statistisk redovisning av ett lands ekonomiska transaktioner med omvärlden.

Betalningssystem Infrastruktur som används för att genomföra betalningar.

BIS Bank for International Settlements i Basel är "centralbankernas bank" och ett samarbetsorgan för centralbankerna. Medlemmar är för närvarande 55 centralbanker, däribland flertalet europeiska centralbanker. Styrelsen består av G10-länderna.

Diskonto Referensränta som återspeglar det allmänna ränteläget och åberopas till exempel i räntelagens bestämmelser om dröjsmålsränta. Från och med den 1 juli 2000 har Riksgäldskontoret övertagit uppgiften från Riksbanken att fastställa och publicera diskontot.

ECB Europeiska centralbanken i Frankfurt. Banken bildades den 1 juni 1998 och är gemensam centralbank för de länder som fullt ut ingår i EMU:s tredje steg.

ECBS Europeiska centralbankssystemet. ECBS består av ECB och de 15 nationella centralbankerna i EU.

EFK EU:s ekonomiska och finansiella kommitté som ger råd i ekonomisk-politiska frågor till Ekofin-rådet.

Ekonometriska modeller I ekonometriska modeller används historiska samband, beräknade med statistiska metoder, för att belysa sambanden mellan olika delar av ekonomin.

EMU Den ekonomiska och monetära unionen. Den tredje och sista etappen inleddes den 1 januari 1999 då bland annat växelkurserna mellan valutorna i de tolv deltagarländerna låstes och ansvaret för penningpolitiken fördes över från dessa till gemensamt beslutsfattande i ECB-rådet.

G10 Group of Ten, G10, grundar sig i ett låneavtal som ett tiotal länder ingick 1961 med IMF för att under särskilda omständigheter förse valutafonden med likviditet. Gruppen har därutöver framför allt varit ett utredningsorgan i frågor som rör det internationella finansiella systemet. Riksbanken representerar, tillsammans med Finansdepartementet, Sverige i samarbetet. Ett särskilt samarbete finns också mellan centralbankerna i G10, inom ramen för BIS. Bland annat arbetar ett antal kommittéer för att på olika sätt stärka den internationella finansiella stabiliteten.

IMF Internationella valutafonden (International Monetary Fund, IMF) bildades 1944 för att främja handel och tillväxt genom att verka för internationellt monetärt samarbete och finansiell stabilitet. Organisationen har idag 184 medlemsländer och Riksbanken är kontaktorgan för IMF i Sverige.

Inflation Allmänna prishöjningar som innebär att penningvärdet faller. Motsatsen är deflation.

Intervenera När en centralbank köper eller säljer valuta på valutamarknaden i syfte att påverka den egna växelkursen.

Kort ränta Ränta på lån med kortare löptid än ett år.

Lång ränta Ränta på lån med längre löptid än ett år.

Motpart Den andra parten i en finansiell transaktion.

Penningmarknad En marknad bestående av banker och andra finansinstitut som tar emot kortfristig inlåning och ger kortfristig utlåning, från en dag upp till ett år. (Kapitalmarknaden är inriktad på medellånga och långa krediter.)

Penningpolitik Riksbankens agerande för att påverka räntenivån och indirekt penningvärdet.

Prisstabilitet Fast penningvärde. Enligt Riksbankens definition innebär prisstabilitet att inflationen, mätt med konsumentprisindex, begränsas till 2 procent \pm 1 procentenhet.

Repa En transaktion där Riksbanken lånar ut pengar till bankerna genom så kallade penningpolitiska repor. En penningpolitisk repa innebär att Riksbanken tillför pengar till banksystemet genom att köpa värdepapper av bankerna och samtidigt avtala om att värdepapperet säljs tillbaka till bankerna efter en viss tid (bland marknadsaktörer kallas detta för en omvänd repa). Riksbanken får då tillbaka pengarna och värdepapperet återgår till den ursprungliga ägaren.

Reporäntan Den ränta bankerna får betala (eller får) när de lånar pengar (eller placerar) i Riksbanken.

RIX Riksbankens system för clearing och avveckling av stora intra-bank-betalningar. Avvecklar betalningar i kronor (K-RIX) och i euro (E-RIX) enligt principen bruttoavveckling i realtid. RIX är anslutet till Target (se nedan).

Styrräntor De räntor som Riksbanken bestämmer: inlånings-, utlånings- och reporänta. Reporäntan kallas ibland också styrräntan.

Target Gemensamt betalningssystem inom EU till vilket medlemsländernas nationella betalningssystem är kopplade. Det kopplar samman 16 centralbanker och ungefär 5 000 kommersiella banker.

Tillgångspriser Pris på tillgångar som aktier, obligationer och fastigheter.

Valutapolitik En centralbanks agerande för att påverka den egna valutans växelkurs mot andra valutor.

Valutareserv Reserv av utländsk valuta. Finns på tillgångssidan i Riksbankens balansräkning.

Valutakurs/växelkurs En valutas pris uttryckt i enheter av en annan valuta.

Valutering En fysisk transaktion där kontanter tas emot eller lämnas ut från Riksbankens kontantlager till en bank eller Svensk kassaservice. Insättning eller uttag görs därmed på bankens konto i Riksbanken och räntebereäkningen för den aktuella banken ändras.

■ Publikationer

Riksbanken ger varje år ut ett flertal publikationer. De viktigaste är:

Inflationsrapport utkommer fyra gånger per år. Rapporten utgör underlag för penningpolitiska beslut. Syftet är också att göra Riksbankens bedömningar allmänt tillgängliga för att stimulera intresset och underlätta förståelsen för penningpolitiken.

Rapport om Finansiell stabilitet utkommer två gånger per år. I rapporten redogör Riksbanken för sin syn på utvecklingen inom det finansiella systemet och vad den innebär för stabiliteten. Avsikten är att påverka utvecklingen i det finansiella systemet i riktning mot bättre stabilitet samt att stimulera till diskussion kring frågor som rör betalningssystemets stabilitet.

Penning- och valutapolitik utkommer fyra gånger per år. Denna kvartalstidskrift innehåller artiklar inom Riksbankens arbetsområde.

Årsredovisningen redogör för penning- och valutapolitiken under det gångna året. I årsredovisningen finns Riksbankens bokslut med förvaltningsberättelse samt balans- och resultaträkning.

Working Paper Series presenterar utredningar som har anknytning till Riksbankens verksamhetsområde och som bedöms vara av intresse även utanför Riksbanken.

Publikationer från Europeiska centralbanken, ECB.

Informationsmaterial om Riksbanken.

På Riksbankens webbplats (www.riksbank.se) presenteras samtliga publikationer. Flertalet av dessa publiceras på både svenska och engelska. Beställning görs enklast genom beställningsfunktionen på webbplatsen. På webbplatsen publicerar Riksbanken också pressmeddelanden, tal, artiklar och protokoll från direktionens och riksbanksfullmäktiges sammanträden.

Adress

Sveriges riksbank
103 37 Stockholm
Telefon 08-787 00 00
www.riksbank.se

■ Remissyttranden

Följande remissyttranden lämnades av Riksbankens direktion under 2003. Där inte annat anges har beslut fattats av vice riksbankschef Villy Bergström som har beredningsansvar för remissfrågor.

Finansdepartementet

2003-12-16

Yttrande över slutbetänkandet "Förslag till ett moderniserat solvenssystem för försäkringsbolag" (SOU 2003:84). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-11-13

Yttrande över promemoria om ratificering av ändring i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken. Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-10-16

Remissyttrande avseende förslag till riktlinjer för statskuldens förvaltning.

2003-09-16

Yttrande över Finansinspektionens rapport Intressekonflikter i livbolagen. Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-08-26

Yttrande över departementspromemoria Finansiella säkerheter (Ds 2003:38).

2003-06-11

Yttrande angående framställan om ändring av lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.

2003-05-28

Yttrande över betänkandet Våra skatter? (SOU 2002:47). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-05-05

Yttrande över förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om öppenhetskrav för emittenter vars värdepapper upptagits till handel på en reglerad marknad.

2003-04-24

Yttrande över betänkandet (SOU 2002:118) Utveckling och förbättring av den ekonomiska statistiken samt delbetänkandet (2002:73) Förbättrad statistik om hushållens inkomster. Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-04-24

Yttrande över Framtida finansiell tillsyn (SOU 2003:22). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-04-15

Yttrande över arbetsdokument från Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) gällande över synen av de 40 rekommendationerna.

2003-03-31

Yttrande över betänkandet Principer för ett moderniserat solvenssystem för försäkringsbolag (SOU 2003:14).

2003-03-28

Yttrande över skrivelse ang. kontrolluppgifter för utlandsbetalningar.

2003-03-26

Yttrande angående promemoria om likvidation av Konungariket Sveriges stadshypotekskassa (Fi 2003/1937).

2003-03-07

Yttrande över Värdepappersfondsutredningens slutbetänkande (SOU 2002:104). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-02-20

Yttrande över promemorian "Starkare ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare att minska sjukfrånvaron" (Ds 2002:63). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-02-17

Yttrande över departementspromemoria (Ds 2002:61) Redovisning och värdering av finansiella instrument i kreditinstitut och värdepappersbolag samt vissa andra redovisningsfrågor för finansiella företag.

Finansinspektionen

2003-11-28

Yttrande över Finansinspektionens förslag till ändring av allmänna råd för revisorer förordnade av Finansinspektionen och av allmänna råd om styrning, intern information och intern kontroll.

2003-10-15

Yttrande över promemoria om ändringsförslag till Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2002:22) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

2003-05-16

Yttrande över förslag till ändrade föreskrifter och allmänna råd om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Justitiedepartementet

2003-10-15

Yttrande över betänkande om Internationell redovisning i svenska företag (SOU 2003:71).

2003-08-28

Yttrande över promemoria om förslag till Lag om Europabolag (Ds 2003:15). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-02-13

Yttrande över departementspromemorian Europeisk insolvens (Ds 2002:59).

Näringsdepartementet

2003-06-24

Yttrande över transparensutredningens betänkande (SOU 2003:48) Införlivande av transparensdirektivet.

2003-03-26

Yttrande över remiss angående förslag om inrättande av en europeisk nät- och informations säkerhetsbyrå.

Riksdagens revisorer

2003-04-24

Yttrande över Riksdagens revisorers rapport (2002/03:11. Riksbankens verksamhet – en studie av produktiviteten i Riksbanken. Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-04-09

Yttrande över Riksdagens revisorers rapport (2002/03:9) Upphandling vid Sveriges riksbank. Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

Statistiska Centralbyrån

2003-08-25

Remissvar ang. Statistiska Centralbyråns arbete med revision av näringsgrensindelningar.

2003-02-03

Yttrande över Statistiska Centralbyråns förslag till ny blankett för kvartalsstatistik för vissa värdepappersbolag (ES 03/55).

Utrikesdepartementet

2003-09-01

Yttrande över departementsskrivelse 2003:36 "Europeiska konventet om EU:s framtid: resultat och utgångspunkter inför nästa regeringskonferens". Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2003-06-23

Yttrande över departementspromemorian (Ds 2003:28) Kandidatländernas anslutning till den Europeiska unionen.

Sveriges riksbank
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

www.riksbank.se
Tel 08-787 00 00
Fax 08-21 05 31